

10474.
15698.

1797, 17.

DE
ORIGINE ATQVE FATIS
VSVCAPIONIS RERVM MOBILIVM
SAXONICAE

COMMENTATIO

PROFESSIONEM IVRIS SAXONICI
ORDINARIAM

A. D. XXIII. M. AVG. A. C. CIDI~~C~~CLXXXVII

AVSPICATVRVS

PRAEMISIT

D. CHRISTIANVS GOTTIEB HAVBOLD

SVPR. CVRIAE PROVINCIALIS ADESSOR IVRIS SAXONICI PROFESSOR
PVBL. ORDIN. ACAD. ELECT. MOGVNT. SCIENTIAR. VTIL
SODALIS

LIPSI AE
EX OFFICINA SAALBACHIA

OPIDINE ADVE FATIS
VSTATIONIS RERVVM MOBITVM
SAXONICAE

COMMISSIO
PROTESTATIONEM IVRIS SAXONICAE
ORDINARIAM

AD
AVGUSTVS
BY CHRISTIANVS GOTTLIBVS HANNOVERI
BY GOTTFRIDVS HANNOVERI

Auspicatorum oratione proxime recitanda professionem iuris Saxonici ordinariam, quam SERENISSIMI ELECTORIS, FRIDERICI AVGVSTI, indulgentia in me contulit, libelli, quem auditorum inuitandorum causa proponere debui, exordium vnde potius, quam ab ipsa scribendi opportunitate, capiam? Qua ego, vt ceteras laetitiae causas nunc taceam, tanto magis gauisus sum et gaudeo, quanto luculentiorum beneficio in se eximio a patriae dulcissimae cogitatione, quae mentem in expendenda noui muneris ratione defixam occupat, commendationem adcedere intelligo. Quum igitur pietatis sensum, qui tali beneficio respondeat, intra pectus cohibere nefas sit, iam dudum gestii indicere sollemnitate eam, qua SERENISSIMO PRINCIPI NOSTRO et AMICIS EIUS SAPIENTISSIMIS gratias agere ac bene precari, Academiae Patribus fidem atque obseruantiam spondere, Commilitonibus denique adfuitatem in docendo, studiumque erga omnes, qui mea qualicumque opera vt haud dedignentur, polliceri decreui. Quod officium quoniam, quo plures me dicentem audient,

audient, eo mihi et amplius et iucundius erit, RECTOREM
ACADEMIAE MAGNIFICVM, PRINCEPES HASSIAE SE-
RENISSIMVM, COMITES ILLUSTRISSIMOS, PROCERES
VTRIVSQVE REIPUBLICAE GRAVISSIMOS, COMMILI-
TONES CARISSIMOS, vt concioni, quae eius rei causa die
Mercurii proximo, hora VIII., habebitur, frequentes ac fauen-
tes interesse, et orationem meam aditalem *de meritis Iuriskon-*
sultorum Lipsiensium in ius patrium praesentia sua efficere sollem-
niores, omnemque ita pietatis religionem illustrare velint, ea,
qua decet, reuerentia atque diligentia oro rogoque. P. P. in
Vniuersitate litterarum Lipsiensi Dom. x. Febr. Trinit. A. C.
MDCCCLXXXVII.

DE
ORIGINE ATQVE FATIS
VSVCAPIONIS RERVM MOBILIVM
SAXONICAE

Qui in inuestigandis iuris patrii originibus ac successibus feliciter versari volunt, hanc sibi omnes scriptam esse putant legem, vt, seposito tantisper iurisprudenciae e placitis domesticis et peregrinis mixtae, qualem hodie adhibemus, modulo, nihil, nisi quod praecorum temporum moribus conueniat, mente informent, et ita praeparati a primis cuiusque instituti incunabulis paulatim ad mutationes, quas recentior aetas adtulit, progrediantur. Quae cautio nescio an in nullo eius generis argumento magis sit necessaria, quam in indagandis praescriptionis Germanicae fati, quae tot tantisque impedita sunt difficultatibus, a fontium siue inconstantia, siue obsecuritate, plerumque profectis, vt nemini, qui ea sigillatim delibare, nec cum vniuersa rei ciuilibus et iudicialibus veterum Germanorum ratione comparare sustinuerit, patere videantur. Quam ob causam etsi tantum abest, vt *Christ. Gottl. Riccii* aliorumue virorum

A rum

rum doctissimorum, qui eumdem locum adtulerunt, laudibus quidquam detrudere audeam, ut, eorum diligentiae hanc quoque iurisprudentiae historicae partem plurimum debere, ipse profitear: tamen negari non potest, plerisque in eo substituisse, ut copiam exemplorum, e quibus de usu variarum praescriptionum, aut potius institutorum domesticorum, quae proxime ad praescriptionis indolem accederent, vario constaret, vndique conducerent, et in certum ordinem digerere, minime vero simul in id adlaborasse, ut veram rei indolem accurate proponerent, temporum rationes distinguerent, testimoniorum dissidia tollerent, quaeque meditatione adsequuti essent, cum reliqua antiqui iuris disciplina conferrent. Quo negotio, quantum virium imbecillitas fineret, equidem in praesenti ita fungi constitui, ut eam potissimum usucapionem, quae iuri Saxonico propria est, et ad res mobiles pertinet, multisque modis ab aliis usucapionum speciebus differt, historiae lumine illustrarem; ratus, tale periculum nec a munere nouo, cuius auspicia scribendi occasione obtulerunt, alienum, nec utilitatis commendatione cariturum esse apud eos, qui, quanta iuris Saxonici, praesertim, medii, in formandis ciuitatum Germanicarum moribus vis sit, meminerint.

§. I.

In perferenda autem usucapionis rerum mobilium Saxonicae origine opus non est, ut ad antiquissimam iurisprudentiae Germanicae aetatem ascendamus. Quamquam enim variae ex hoc aeuo supersunt leges de praescriptione conditae, quas, ut ceteros taceam, Io. Frid. Polac^{a)} et Riccius^{b)} diligenter collegerunt: tamen aut

mobili-

a) Polac *Systema iurisprudentiae* b) Riccius *Specim. iuris Germanicivulgaris Germanicae antiquae* Lib II. c. 5. ci, quo praescriptio Germanorum vetus

mobiles res ab immobilibus hac in re non seunxerunt³), aut plurimum e iure Romano traxerunt⁴), aut eiusmodi sunt, vt Saxoniae saltem nostrae instituta haud satis certo ex iis repeti posse videantur⁵).

§. 2.

Progredimur potius ad mediam iurisprudentiam, fontesque eius maxime eos, qui memoriam prisca iuris Saxonici ad nostra tempora propagauerunt, vt tamen nec cetera monumenta σύγχρονα, quae vsucapionis nostrae origini lucem adfundant, negligantur. Antequam vero testimonia, quae huic consilio inseruiant, examinemus, non alienum a re fore existimo, pauca de varia bonorum descriptione, qualis medio aeuo inter Germanos frequentata fuit, in primis ex sententia Iuris Prouincialis Saxonici, quod vulgo Speculum Saxonicum audit, et primarium locum etiam in hoc disputationis genere tenet, praemittere, nec non de causa diuersitatis, quae inter iura

A 2 rerum

iuxta et hodierna ex legibus Germanorum ac diplomatis eruitur atque illustratur. (Ff. et Lips. 1738. 4.) c. 1-3.

c) Riccius l. l. c. 3. p. 24.

d) In hunc censum omnes cae leges antiquae veniunt, in quibus tricenariae praescriptionis mentio occurrit. Quod in primis *Car. Frid. Walchius*, V. III., *von Naberrechts* Lib. I. c. 5. §. 11. p. 261. sq. ed. nouiss. *Ern. Lud. Aug. Eifenhartus*, V. III., in *Additamentis ad Parris Grundätze der deutschen Rechte in Sprüchwörtern* (Lips. 1792. 8.)

Seß. III. n. 26. B. p. 237. sq. et *Iust. Frid. Rundi*, V. III., in *den Grundätzen des gemeinen deutschen Privatrechts* §. 268, p. 206. ed. II. contra Riccium monuerunt.

e) Quo referri possant exempla praescriptionis annalis in *Leg. Salicae* Tit. XXXVIII. §. 2. (in *Pauli Canciani Legg. antiquis Barbarorum* Vol. II. p. 89.) et in *Capitul. Regum Francorum* Cap. II. Ludouici II. ad ann. 867. T. II. pag. 361. ed. Baluz. obuia. Cf. *Formulae Bignonianae* num. 2. *ibid.* p. 497.

rerum immobilium ac mobilium iam antiquitus intercessit, vniuersè differere. Ac princeps quidem partitio, ab ipso aevi illius ingenio profecta, ex qua, iudice *Frid. Christoph. Iensenio*^{a)}, Viro Illustri, omnes reliquae, tamquam ex fonte communi, promanarunt, bona omnia in *feudalia* (*Lehn*) et *allodialia* (*Eigen*) diuidit^{b)}. *Allodialium* rerum duae rursus sunt species^{c)}, *immobilium* altera, quae saepenumero *bona propria* (*Eigen*) κατ' ἐξοχήν vocantur^{d)}, et in *aedificia* (*stehendes Eigen*) ac *fundos* (*liegendes Eigen*) distribuuntur^{e)}, altera *mobiliū* (*fahrende Haabe*). Licet enim *Glossa Iuris Saxonici* tam *Provincialis*^{f)}, quam *Feudalis*^{g)}, plerumque tria bonorum genera, *feudaliū*, *immobiliū* et *mobiliū*, distinguat: facile tamen est ad intelligendum, hanc diuisionem ab ea, qualem modo sequuti sumus, reapse nihil differre. Antiquissimis igitur temporibus, si seruos, pecora et arma exceperis, res mobiles alicuius pretii in Germania, bellis adsueta, omnisque luxuriae experte, rarissime obuenerint, necesse est^{h)}; cuius infrequentiae vestigia seruauit aliquamdiu vsus loquendi re-

a) Iensenius *Diff. de libera bona auita alienandi facultate. in Holstia per Speculum Saxonicum non restituta* (Kil. 1778.) c. 2. §. I. p. 13.

b) *I. P. S. Lib. I. art. 9. et art. 41. Lib. II. art. 3. Lib. III. art. 75.* Cf. *Christ. Gorsl. Haltausii Glossarium Germanicum mediæ aevi v. Eigen* p. 283.

c) *I. P. S. Lib. I. art. 9. et art. 31. Lib. III. art. 83.*

d) *I. P. S. Lib. I. art. 52. Lib. II. art. 5. Lib. III. art. 61. et art. 80.*

Cf. *Haltausii l. l. p. 282. Iensenii l. l. p. 19.*

e) *Glossa Weicbb. Magdeb. ad artic. 21.*

f) *Glossa I. P. S. ad Lib. I. art. 52. et art. 70.* qui quidem locus posterior ea in primis de causâ notandus est, quia, partitionis, quam dixi, etiam in praescriptione ordinanda rationem fuisse habitam, docet.

g) *Glossa I. F. S. ad c. 6.*

h) *Tacitus de morib. Germ. c. 5. et 6.*

recentior, quem bonorum mobilium adparatum ad rerum vtenfilium atque expeditoriarum genera subinde reuocasse, Haltaufius ⁱ⁾ animaduertit. Quum autem per mercaturam ciuiumque induftriam, ea, a qua noftra procedit difputatio, aetate magis magisque indies efflorefcentem, opum eiusmodi, quas veteres Germani aut profus ignorauerant, aut certe in viliori pretio habuerant, copiae mirum in modum creuiffent ^{k)}: etiam de legibus dominio harum rerum fcribendis diligentius cogitari coeptum eft. In quibus adornandis infignem vim habuit proprietatis pleniffimae potestas, quam domini in res fuas mobiles iam pridem exercuiffent ^{l)}, nouiori quoque aeuo probata; vnde factum eft, vt magno femper interuallo iura rerum immobilium a bonorum mobilium patrimonio diftarent, quod exemplo prohibitaerum hereditariarum alienationis *Io. Car. Henr. Dreyerus* ^{m)}, Vir Ill., egregie illuftrauit. Quae quum ita effent, fieri non potuit, quin illis, de quibus loquimur, temporibus etiam vfucapio rerum mobilium (fi fas eft institutum Romana vfucapione certe olim haud paullo anguftius hoc nomine adpellare) proprio quodam iure vteretur.

A 3

§. 3.

i) Haltaufius *l. l. v. Faende Haltaufius* p. 442.

k) Cf. *Frid. Chpb. Ionab. Fifeheri*, Viri Ill., *Gefchichte des deutfehen Handels* T. I. c. 56. p. 808. ed. II.

l) Vid. *Eiufof Gefchichte der deutfehen Erbfolge* T. I. c. 5. Sect. I. et 2. p. 55. fqq.

m) *Dreyerus Diff. de reftrieta facultate alienandi bona hereditaria ad hereditaria mobilia non pertinente* (Kil, 1750. 4.) §. 3. fqq. Plura exempla congefifit *Fifeherus in der Gefchichte der deutfehen Erbfolge* l. I. Sect. 4. p. 67. fqq.

§. 3.

Cuius consuetudinis primum, idemque palmarium argumentum, quo tamen dici non potest quam crebro abusi sint interpretes ad probandum id, quod nullo modo probari ex eo debebat, praebet Ius Prouinciale Saxonicum^{a)} his verbis: „Swaz so sus getanes dinges erbelos erslirbt, herwete, erbe oder gerade, daz sal man antworten deme richtere oder deme vronenboten, ab her ez eischet nah deme drizigsten. Diz sal der richter halden iar und tac unvertan, und warten, ab sich ieman dar zu zähe mit rechte, sint keret ez der richter in sin nucz, ez en se, ab der erbe gevangen sie, oder in des riches dinß geuaren, oder in gotes dinße uz deme lande, so muz her sin warten mit dem erbe, biz her wider kome, wen her en kan sich an sine erbe die wile nicht versumen. Diz ist geredet von varnder habe.“ Quae vt plene intelligantur, iungendus est articulus, qui proxime sequitur, licet ad sola bona immobilia pertineat: „An eigene und an buven mag sich der sachsse verswigen binnen drizig iaren und iare und tage, und e nicht. Daz richē und der swabe en mugen sich nummer verswigen an irme erbe, die ez gezugē mugen.“ Vtrumque articulum patet praecipere de solis rebus herede destitutis, quibus non tam bona vere vacantia, vtpote hīco statim, praescriptione non expectata, et olim obnoxia, quam ea, quae heredes reapse superstites vindicare neglexerunt, adnumeranda sunt, vt praeter Glossam Germanicam^{b)} Id. Schilterus^{c)} et Frid. Esf. a Pufendorf^{d)} oportu-

a) I. P. S. Lib. I. art. 23. In quo iure adlegando sequi me lectionem codicis Lipsiensis, quem editio Gaertneria exhibet, semel monere volui.

b) *Glossa Germ. I. P. S. ad d. art. 2 §.*

c) Schilterus *Exercit. ad Pand. XXXV. §. 49.*

d) a Pufendorf *Observat. iur. uniu. T. III. Obs. 14. §. 3.*

portune monuerunt. In quo honorum genere mobilia peculiarem classem, *d. art. XXVIII.* separatam, constituere, tum rerum expeditoriarum atque vtenfilium exempla sub initium articuli obuia, tum fundorum et aedificiorum mentio, quam sequens articulus exhibet, tum in primis verba, in quae locus noster desinit: „*diz ist geredet von varnder habe,*“ abunde comprobant. Quam quidem clausulam auctor Speculi adiecit videtur propterea, ne quis forte ob verbum *Erbe*, cuius multiplex olim fuit significatio^{e)}, eum articulum de quouis patrimonio promiscue adiciendum esse sibi persuaderet. Nihilominus locus, quem excitavi, non ad eiusmodi solum hereditates, quae totae rebus mobilibus cernuntur, sed ad eas quoque, quibus praeter bona mobilia admixta sunt immobilia, spectat, ita quidem, vt haec ab illis seiungantur, et secundum *art. XXVIII.* longiori demum intervallo praescribantur. Cuius separationis, etiam in aliis causis hereditariis iure prisco frequentatae, exemplum illustre suppeditat debitorum ex sola hereditate mobili soluendorum necessitas^{f)}. Iam, quae *d. art. XXVIII.* de vfucapione rerum mobilium in hereditate aliqua exstantium memoriae prodidit, sequens *art.* etiam ad praedia resque immobiles profert, dum haec per diuturnius temporis spatium fuerint possessae. Nec pugnat cum interpretatione nostra, quam sententia articuli proximi *XXX.* mirifice adiuuat, locus similis iuris Prouincialis Alemannici^{g)}, si cum codicibus melioris notae^{h)} legatur: „*was sy guttes hynder ynen lassend habendt, sy varendt*

e) Cf. Dreyerus *Diff. laud.* §. 5. *Corp. Iur. Germ. Senckenberg.* T. I. not. 9. p. 139.)

f) *I. P. S. Lib. I. art. 6.* Rationem consuetudinis reddit *Ordo iudic.* g) *I. P. A. c. 274.* ed. Lahr.

h) Vid. *Hier, von der Lahr ad d. ein. (Richtsweig Landrechts)* c. 10. (in *l. not. h.*

varendt gut, oder ander gut^a, sub varendt gut autem intelligatur, quod Speculator Saxonicus gerade dixit, sicut sub ander gut idem, quod huic herwetē et erbe audiit, totaque oratio cum alio Iuris Alemannici capite, ex Saxonico Codice ad verbum descripto^b), confertur. Quae vero in fine articuli XXVIII. sequuntur: „daz riche und der swabe en mugen sich nummer verfwigen an irme erbe, die ez gezugez mugen“, rursus ad vtrumque bonorum genus pertinet. Imperii sane vocabulo h. l. significari fiscum imperatorium, et Glossa^c) vidit, et regis mentio, quam Codex Iuris Feudalis Gorlitienfis^d) substituit, confirmat. Ex eodem quoque Codice causam, cur Sueuorum et fisci principalis hac in re par olim fuerit conditio, explicare nullus dubitarem, nisi silentium aliorum testium idoneorum fidem ignoti auctoris eleuaret. Ita enim ille pergit: „Swelich man auir ein sioaf ir, swie lange der bitit, der mac sin' clage begimmin vnde vornuwin, alse ein kunnig, al die wile er lebit, wande er sin erbe an den konnic erbit, ob er ne heinen sun ne hat, noh ne heinen erbin von sinis vadir halbin.“ Ac quamquam Ius Prouinciale Alemannicum^m) Sueuorum priuilegium, quo aduersus omnem praescriptionis lapsum tuti essent, ex aetate Caroli Magni repetit, quem auxilium a Sueuis sibi in expeditione Romana praestitum hoc beneficio remuneratum esse tradit: tamen haec narratio non videtur esse maioris momenti reliquis, quae de eodem principe in libris iurisprudentiae mediae circumferunturⁿ).

Cete-

i) I. P. A. c. 287. ed. Lahr.

k) Glossa I. P. S. ad d. art. 29.

l) Codex Iur. Feud. Gorlit. c. 33.
in Car. Frid. Zepernikii, V. III,Miscellaneen zum Lebnrechte T. I.
p. 50.

m) I. P. A. c. 276. ed. Lahr.

n) Aetio huic in more fuisse positum,

Ceterum ex neutro iuris Saxonici capite adparet, qualis potissimum iudex, lapsa praescriptionis tempore, bona herede destituta adquirat. Licet enim alibi^{o)} pro modo et amplitudine possessionum, quas quisque viuis tenuisset, modo Sculteto, modo Comiti, modo Imperatori hereditates ab heredibus vacuae adserantur: tamen, hunc locum tum de folis rusticorum, qui ibi vocantur *Birgelden*; praediis, tum de bonis reapse vacantibus, non item de hereditate eiusmodi, qualem in *dd. artt. XXVIII. et XXVIII.* intelligi supra vidimus, adciendum esse, et series orationis, et Glossae^{p)} auctoritas euincunt. Constat autem, plerisque, qui fisci priuilegia ex indole iuris Germanici mero imperio adhaerere putant, articulo, quem dixi, XXVIII. testimonium denunciare, eoque, tanquam praecipuo opinionis suae praesidio, vti solere. Quibus ita satisfecerunt *Mich. Henr. Gribnerus*^{q)}, *Gottfr. Lud. Menckenius*^{r)}, *Ge. Henr. Ayzerus*^{s)}, et recentioris aetatis interpretes fere ad vnum omnes, vt hodie nemi-

tum, omnia, quorum originem ignoraret, aut quae singularis auctoritatis commendatione extollere vellet, ad Constantini M. aut Caroli M. imperium referre, iam *Herm. Conringius de origine iuris Germ. c. 13. et c. 30.* obseruauit. Cf. *von der Lahr Praef. ad I. P. A. §. 43. in Corp. iur. Germ. Senckenb. T. II. p. 29.*

o) I. P. S. Lib. III. art. 80.

p) Nam *Glossa I. P. S. ad d. art. 80.* „Dis sterben, ait, mag zweyerley weise verstanden werden: erstlich, ob ein mann den rechten nach erstürbe oder für rodt gehalten würde — der ander

ist der natürliche rod. Durch diesen wird das eigen dem herrn auch ledig, ob der verstorbene nach sich keinen freund bis in das siebenre glied verlesst.“

q) Gribnerus *Diff. de iuribus principum regalibus, quae vulgo, sed perperam, ad iurisdictionem referuntur.* §. 19. in *Opusc. iur. publ. T. I. p. 137.*

r) Menckenius *Diff. de iure fisci, quod mero adhaeret imperio* (Viteb. 1735. 4.) §. 15.

s) Ayzerus *Diff. de iure occupandi bona vacansia* (Goting. 1740. 4.) §. 6.

nem facile futurum fore existimem, qui iudicem h. l. intelligi supremum, pro diuersa prouinciae formula ipsum quoque diuersum), vel tantillum dubitet. Praeterquam enim, quod tam Imperator, quam Principes (eo quidem sensu, quo Germania ante perfectae potestatis territorialis primordia Principes habuit) in Iure Prouinciali Saxonico saepius *iudicum* nomine veniunt), quodque in multis aliis mediæ aevi tabulis hereditates iacentes, siue integrae, siue pro parte, modo Imperatori x), modo territorii aut vrbs dominis y), modo horum

t) Quum hic omnia redeant ad verum rei iudiciariae veteris. variorumque iurisdictionis, qualis tempore mediæ aevi in vsu fuit, graduum intellectam, lectores ad *Christ. Gotz. Bieneri*, Viri Ill., classicam *Diff. de iurisdictione ordinaria et exrema* (Lips. 1777. 4.) ablegandos esse cenfeo.

v) V. c. in *I. P. S. Lib. III. art. 26.* et *art. 52.* Cf. *Lib. II. art. 26.* Quid, quod *Glossarium Speculi Saxonici*, editionibus *Loffianae* et *Ludouicianae* adiectum, v. *Richter* haec adnotat: „*Richter werden bisweilen im Sachenrecht auch die Fürsten eines Landes gezeissen.*“

x) Vt in *Iustitia Lubec. d. a. 1158.* apud *Ern. Ioach. de Westphalen Monim. inedit.* T. III. p. 624. *Privilegio Frederici I. ciuitati Bremensi a. 1186. indulto*, in *Io. Christ. Lünigii Reichsarchiv* P. Spec. Contin. III. P. I. p. 220. et in *Privilegio ciuisilon*

Lubecensibus a. 1188. dato, *ibid. p. 1331.* Ipsum adeo *Ius Scabinorum Magdeburg.* art. 68. ed. Schott. „*Ob ein erbe vorfirbet,*“ ait, „*daz sich niemant zu entzuber binnen iare unde rage, daz nimer die konengliche gewalt;*“ cui respondet art. 59. vulg. edit. Cf. *I. P. S. Lib. I. art. 38.* Negare tamen nolo, posse in his locis *regiam potestatem* etiam pro supremo magistratu, ab Imperatore vrbi vel regioni praeposito, adicipi, quum *potestatis* vocabulo ex vsu loquendi huic aeo proprio saepissime significentur ii, qui iurisdictioni praesunt, vt praeter alios *Bienerus*, Vir Ill., *Diff. laud. c. 1. §. 2.* obseruauit.

y) Prae primis adcurate hos potestatis ciuilibus gradus distinguit *I. P. A. c. 274.* et *c. 286.* ed. Lahr. Plura exempla collegit *Io. Fr. Bonhoeferus* in *Diff. qua ius destractus superioritatis territoriali vindicatur* (Götting. 1772. 4.) §. 12. p. 14. sq.

rum aduocatis et vicariis²⁾ expresse vindicantur: magnum quoque sententiae veriori pondus adcedit a praestantissimo iuris Saxonici mediæ thesauro, quem Ius Prouinciale Silesicum^{2a)} continet. Nihilominus

B 2

minus

2) Vid. Priuilegium ciuitati Goslarienti ab Imp. Friderico II. a. 1219. concessum in Io. Mich. Heineccii Antiquit. Goslar. p. 219. Tabulae Henrici, Episcopi Hildesensis, de iure aduocatae Hildesensis in Christ. Vlr. Grupenii Orig. et Antiquit. Hannoverens. p. 234. quibuscum conferri possunt exempla in Pufendorfii libro de iurisdictione Germanica P. II. Sect. III. c. I. §. 171. et apud Bonhoefferum l. l. obuia. Memorabilem autem speciem, ex qua Aduocatum Luneburgensem sec. XIII. hoc ius vere exercuisse patet, retulit Ayrenus in Adp. laud. Diff. p. 35.

2a) Ius Prouinc. Siles. Lib. I. c. 14. dist. I. in Syllog. cui titulus: Diplomatische Beyträge zur Untersuchung der Schlesiſchen Rechte und Geschichte, P. III. p. 15. „Wer erbelos irſtirbit von erbe, bergewere, adir gerade, das ſal vndirwinden das gericht und ſal das balden Jar vnd tag in ſynen geweren, vnd kumpt in der zeit nymant, der ſich mit rechter moſgeſchaft dorczu czulet, ſo kere is der richter in ſynen nutz, ab her das gericht von dem konigbe bot, dem ſal ir der richter ant-

worren, bot aber der richter das gericht von eime andirn birren, dem is auch vom konigbe czu lebn geez, ſo ſal man is also lange reichin, bis das is kumpt in die konigliche gewalt, als vorbeschrebin ist, was erbelos irſtirbit.“

Qui tamen locus, sub finem manifeste corruptus, ex Codice aduocatore, cuius particulam Aug. Frid. Schottus in der Unparteyſichen Kritik über die neuesten juristiſchen Schriften P. XXXIII. p. 307. sq. ex litteris Bern. Frid. Rud. Lauthnii descripsit, hunc in modum est restituendus: — „ſo kere der richter an ſynen nutz, ab er das gericht vome konigbe had. Ist er aber eyn gefazt richter von eyme bern, daz der von deme konigbe had, dem ſal er ez antworten, bot aber der here daz gericht von eyme andern here, der ez ouch von deme konigbe czu lebn had, ſo ſal man ez ſo lange verzihn, bis daz komet in die konigliche gewalt, alze vorbeschrebin ist, was erbelos ersterbet.“ Vnde, Speculum Saxonicum de eo dumtaxat iudice, qui ab ipſo Imperatore iurisdictioni praefectus ſit, interpretandum esse, intelligitur.

minus satis cito factum esse videtur, vt etiam iudices inferiores ius, de quo loquimur, sibi adrogarent^{bb)}, quo difficilius, praesertim inter tot tantasque, quibus Germania illa tempestate agitata est, turbas auctoritatem suam Imperatores ac Principes tueri, iuribusque imperii ciuilibus conseruandis inuigilare potuerunt; licet hanc ipsam vicissitudinem iam auctorem Speculi Saxonici in oculis tulisse, cum Lauhnio^{cc)} suspicari nolim.

Cum iuris Saxonici decretis, in vtroque Speculi nostri articulo obuiis, magna monumentorum iuris Germanici, quae inde a seculo XII. lucem adspexerunt, copia amice conspirat. Singula enim in eo conueniunt, vt hereditatem ultra anuum et diem iacentem fisco addicant. Cuiusmodi exempla, e quibus sunt, quae indubitatum adeo ius Saxonicum exhibeant^{dd)}, quum Riccius^{ee)}, de Westphalen^{ff)}, Ayrerus^{gg)}, a Pufendorf^{hh)}, Fischerus, Vir Ill.ⁱⁱ⁾ et Io. Christ. Conr. Schroeterus^{kk)} diligenter congefferint, ipse

bb) Forte *Glossa Weichb. Magdeb.* ad art. 59. erroneae opinioni, qua ius fisci mero imperio adiunctum, et in compensationem sumtuum, ad huius exercitium necessariorum, magistratibus concessum esse statuitur, anasam praebuit. Certe *Christoph. Zobelius* in *Nox. ad d. art. 28. I. P. S. liz. b.* ad quem plerique interpretes hac occasione prouocant, eum Glossae locum excitauit.

cc) Lauhnius apud Schottum l. l.

dd) Vt *Weichb. Magdeb. d. l.* et *Ius Prou. Siles. Lib. I. c. 11. dist. 4.*

ae c. 14. dist. 1. in den *Diplomat. Beyrrüg. z. Unterf. d. Schlef. R. P. III.* p. 13. et 15.

ee) Riccius *de praeser. Germ. c. 10.*
ff) *de Westphalen Praef. ad Tom. I. Monument. ineditor. p. 111-116. et ad T. III. p. 130. not. v.*

gg) Ayrerus l. l. §. 7. 15. et 17.
hh) a Pufendorf *Obff. iur. uniu. T. III. Obf. 14.*

ii) Fischerus *vom erblichschlichen Verendungsrechte ohne Besitzergreifung* p. 34-57.

kk) Schroeterus in den *Vermischten Abhandlungen zur Erläuterung*

iple iis enumerandis superfedeo. Si quae vero consuetudinis nostrae documenta a Iure Prouinciâli, in quo interpretando versamur, recedunt, ea plerumque differunt eatenus, vt aut solas exterorum hereditates respiciant, aut res mobiles ab immobilibus non distinguant, aut annale tempus, ad hoc praescriptionis genus necessarium, alio modo computent, aut denique bona ab herede vacua inter plures dominos diuidi iubeant. Ac quamquam, quae originem iuris huius, olim per vniuersam fere Germaniam communis, procul dubio inde, quod heredes peregrinorum antiquitus a successione plane excluderentur, donec mos mitior publicae custodiae, cui talia bona per annum et diem committerentur, inualesceret, qui paullo post etiam ad indigenarum hereditates propagari coepit, repetendam adtinent, quum ab instituti ratione longius abesse videantur, nunc quidem praetermitto: illud tamen tacere non possum, principia iurisprudentiae mediae in ipsis adeo statutis urbium aliquot Saxoniae Electoralis recentioribus, maxime Grossenhainensibus *d. a. 1545.*^{ll)} et Colditiensibus *d. a. 1619.*^{mm)} locum fere illibata inuenisse.ⁿⁿ⁾

Vt igitur, quae hucusque dicta sunt, breui summa comprehendam, vtrumque Iuris Saxonici locum de solis hereditatibus iacentibus, iudicisque circa eas potestate egisse vidimus. Huic enim mo-

B 3

bilia

runge des deutschen Privat-Kirchen- und Feinlichen Rechts, T. II. p. 119. sq. et p. 138-144.

ll) *Statuta Grossenhainensia* in Walchii, V. III., *Beitrügen zu dem deutschen Rechte* P. VII. p. 14. et 21.

mm) *Statuta Colditiensia* in Schot-

ti Sammlungen zu den deutschen Land- und Stadtrechten P. II. p. 240.

nn) Plura exempla videtis apud Gortfr. Aug. Hoffmannum in P. II. *Statutorum localium von der Gerade und dem Heergeräthe* p. 18. 22. 46. 50. 99. 150. 263. 484. 488. 534. 538. 633. 671. 719. 773.

bilis quidem bona post diem a morte tricesimum tradenda erant, quo ea per annum et diem integra custodiret, lapsa autem spatio legitimo, si nemo interea hereditatem petiisset, in suos usus conuerteret; nisi heres post annum superueniens iustam morae excusationem adlegare posset. E contrario immobilium rerum hereditas tricenario demum silentio perimebatur; fisco denique imperatorio praescriptio non magis nocebat, quam Suevis, perpetuo quippe successione iure tutis. Quae quum ita sint, tantum abest, ut haec Iuris nostri Prouincialis capita vniuersalem praescriptionis regulam definiant, aut saltem de rerum mobilium usufruptione, quaqua patet, differant, ut ne omnes quidem quaestiones, quae circa iuris hereditarii praescriptionem incidere possunt, generali quadam decisione complectantur. Quo, ut hoc exemplo utar, referenda est lis de hereditatis a cognatorum aliquo remotiore occupatae diuturna possessione, qua hic proximiorum serius venientem repellere intendit; licet infitias ire nolum, ad has similesque species facile argumentum duci potuisset a nostris locis, quum ipsius adeo iudicis in hereditate vacua potestas praescriptionis titulo niteretur^{oo)}. Placuit etiam haec Speculi nostri interpretatio iam dudum viris patrii iuris peritissimis, v. c. Schiltero^{pp)}, *Christ. Thomasio*^{qq)}, *Io. Gottl. Heineccio*^{rr)}, *Iac. Rauio*^{ss)}, et, quantum *articulum XXVIII.* adinet, ipse

oo) Parum igitur abest, quin hereditatis petitionis praescriptionem modo annalem, modo tricenariam iam eo, in quod nostri instituti origo cadit, aeuo etiam inter priuatos in usu fuisse existimem. Cf. *Richtsteig Landr. Lib. I. c. 23.* sub fin. in *Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 158.*

pp) Schilterus *Exercit. ad D. XXXV. §. 49. 50.*

qq) *Thomafius Not. ad tit. I. de Usufr. p. 160.*

rr) *Heineccius Element. iur. Germ. Lib. II. tit. 4. §. 108.*

ss) *Rauius Princip. doctr. de praescriptione §. 48. p. m. 88.*

ipfi quoque Riccio^{tt)}, etsi idem in *articulo*, qui sequitur, XXVIII. vestigia regulae, quae ad vtriusque generis rerum allodialium, tam mobilium, quam immobilium, vfucapionem vniuerse pertineat, sibi visus est deprehendere. Quum enim, vt supra dixi, fumeret, antiquissimis temporibus nullam, nisi tricenariam, praescriptionem inter populos Germanicae originis fuisse frequentatam, nouum opinionioni suae robur adcedere ratus est a coniunctione temporis tricenarii (fundorum vfucapioni, vt existimabat, praestituti) cum annali spatio, rerum mobilium causa recepto; vnde, auctorem Speculi Saxonici vtrumque praescriptionis tempus, omiſſa discriminis, quod inter res mobiles atque immobiles haecenus intercederet, mentione, in vnum contraxisse, sibi persuasit. Vt autem taceam, hac coniectura articulo XXVIII. sententiam adfingi talem, cui tota orationis series repugnet, petitionem eam principii, quod et ipsum argumentis idoneis destitui supra monuimus, continere, manifestum est. Ceterum vulgarem opinionem, quae originem vfucapionis rerum mobilium Saxonicae, qualis hodie in vsu est, ex *d. art. XXVIII.* derivat, praeter plerosque, quos infra commemorabo, iuris Saxonici interpretes antiquiores ex scriptoribus recentioribus in primis *Guil. Lud. Beneckius^{vv)}* et *Ge. Steph. Wiefandius^{xx)}*, Vir Ill., sequuti sunt.

§. 4.

Quae praeter eum, quem saepius excitaui, Iuris Prouincialis Saxonici locum tum in hoc, tum in aliis mediae iurisprudentiae momentis

tt) Riccio *de praescript. Germ.* 1740. 4.) §. 8.
c. 4. §. 2.

xx) Wiefandius *Pr. de origine anni Saxonici eiusque vsu hodierno* (Viſſeb. 1796. 4.) p. 6.
vv) Beneckius *Diff. de praescriptione Germanorum annali* (Gieß.

aliments, vt Codice Iuris Feudalis Gorlitiensi, Ordine iudiciario ciuili, Iureque Prouinciali Silesico, quod etiam sub Speculi Saxonici aucti nomine viris doctis innotuit, vfucapionis rerum mobilium Saxonicae vestigia occurrunt, pari ratione singulas rerum eidem obnoxiarum species respiciunt, nec generalem eius definitionem exhibent. Loquantur enim dumtaxat de rebus tum inuentis, tum furibus aut praedonibus ereptis, tum in patrimonio furis aut praedonis mortui repertis, tum iis, quas vi fluminis domino ablatae in alienam potestatem peruenerunt. A genere, quod vltimo loco nominavi, vt exordiar, adferam ipsa Speculi Saxonici*) verba: „Sweme eines andern mannes habe, daz varnde habe heizet, in wazzere zu vluzet, der sal sie ieneme wider gebn, desle her sich da zu zcihe als recht ist, und her yme sine kost geldt nah guter lute kure. Her sal ouch uf biten und halden unvertan sechs wochen, vraget dar iemant nach, her sal es bekennen, versachet er es so man darnach vraget, so ist es dube, ab man es sider under ime vint.“⁴ Eodem modo rem decidit Ius Prouinciale Silesicum^{b)}, quod tamen non magis, quam Saxonicum, addit, eum, cui bona vi fluminis ablata obuenerint, lapso sex septimanarum spatio, eorumdem dominium irreuocabile adipisci. Nihilominus equidem tum ex verbo *unvertan*, quod vterque scriptor adhibuit, tum ex similitudine ceterorum, quae statim adferam, exemplorum collegerim, eum, cui res eiusmodi fluminis beneficio cesserint, post illud tempus dominum earundem saltem pro parte factum esse. Ita enim Speculum Saxonicum de rebus inuentis, vel furi aut praedoni ereptis, quas vno articulo^{c)} com-

prehen-

a) I. P. S. Lib. II. art. 29.

P. V. p. 10.

b) *Ius Prou. Siles.* Lib. III. c. 13. dist. 12. in den *Diplomaz, Beyrträgen*

c) I. P. S. Lib. II. art. 37.

prehendit, pergit: „Swaz so der man vint, oder dieben, oder rouberer abiaht, daz sal her uf bieten vor sinen geburen und zu der kirchen. Kunt iene binnen sechs wochen, deme ez zu gehoret, her sal sich da zu zihen selbe dirte, und gelde die kost, die iene darmitte gehat habe, ab ez phert oder vihe ist. Ist aber iene von eime andern gerichte, dez daz gut ist, so beheldet erz den dritten teil, der ez den dieben oder den rouberer abgeiaht hat. En kunt aber nieman binnen sechs wochen, der sich da zu zihe, so nimet der richter zwei teil, und iene behelt daz dirte teil.“
 Quem locum Ius Prouinciale Silesicum^{d)} verbotenus fere repetiit. Codex vero Iuris Feudalis Gorlitiensis^{e)} non solum adcuratius vtraque speciem, in Speculo Saxonico confusam, distinxit, sed etiam iudici, bona eiusmodi adseruaturae, legem, quae a ceteris fontibus abest, hunc in modum scripsit: „Swelich man vindit eines andirn mannis dinc, der sol is offnbare ses wochin haldin, swer binnin der urist gezwigit, daz er iz vorlorn habe, dem sol er iz zo gist (protinus) wider gebin; kumit er nach dieser urist, so sol der dritte teil des wideris sin. Ne komit nieman, so sol sich der richtere der zweier teile mit orteil undir windin, vnde sol sie vor gebir (forte pro: vergebens, i. e. gratis) wider gebin, ob nieman binnin eime iare kumit, der daz gezwigit, daz er daz gut vorlorn habe. Swer mit eime roube odir mit einer dube intrimit, vnde kumit in ein andir gerichte, sw' deme den roub benimit, der sol den dritten teil haben, vnde die zwene teil wider gebin, ob der kumit, dem er benomin ist; ne kumit er nicht, so sol iz der richtere behaldin vnde widir gebin, ob binnin eime iare de hein man kumit,

d) Ius Prou. Siles. Lib. III. c. 8. in Zepernikii Miscellaneen zum
 dist. 4. l. l. P. III. p. 90. Lehrv. T. I. p. 76. sq.

e) Cod. Iur. Feud. Gorlit. c. 47.

kvmit, der gezwgin mac, daz daz gut sin were." Quo annalis spatii temperamento Codex ille ius Saxonicum dextre conciliat cum ceteris iurisprudentiae antiquae, maxime populorum septentrionalium, fontibus, qui itidem res casu amissas, et in primis pecora oberrantia, quorum dominus intra tempus, quod dixi, persequi ius suum neglexerit, modo fisco, modo inuentori adiudicant, vt e legum Anglo-Saxonicarum^{f)}, Suecicarum^{g)} et Danicarum^{h)}, quid quod Germanicarum aliquot, quas statim recensebo, exemplis constat. Praeterea discrimen, quod inter legitimam rerum inuentarum, atque furibus aut praedonibus ereptarum acquisitionem ex mente iuris Saxonici veteris intercessit, Codex Gorlitien- sis multo diligentius Speculo ipso exponit. Ex illo enim intelligimus, (quod, sicut annalis spatii a iudice obseruandi necessitatem, praeter litteras Hildeboldi, Archiepiscopi Bremensis, d. a. 1259.ⁱ⁾ Statuta antiquissima Hamburgensia^{k)}, Rigensia^{l)}, Stadenfia^{m)} et Bremensiaⁿ⁾ confirmant) fori diuersitatem non tam circa res inuentas, quam potius circa furtiuas aut vi ablatas, sed praedoni a tertio quodam rursus extortas, alicuius momenti fuisse; siquidem etiam his in casibus,

f) Vid. Dreyeri Lib. sing. de *burgensis d. a. 1270. Part. XII. c. 6.*
usu genuino iuris Anglo-Saxonici in in *de Westphalen Monim. inedit.*
explicando iure Cimbrico et Saxonico T. III. p. 3016.

p. 139. not. *

g) Apud Ricciū de *praescrip.*
Germ. c. 7. §. 3.

h) Apud Eum d. *ibid.* c. 9. §. 3.

i) Quae commemorantur a Pufendorffo de *Jurisdictione Germanica* P. II. Sect. 3. c. 1. §. 168.

k) *Codex antiquissimus iuris Ham-*

l) *Stat. Rigensia* art. 149. in a
 Pufendorf *Obs. iur. uniu.* T. III.
 Adp. p. 270.

m) *Stat. Stadenfia d. a. 1279. P.*
 XI. c. 6. *ibid.* T. I. Adp. p. 225. sq.

n) *Stat. Bremensia* art. 90. *ibid.*
 T. II. Adp. p. 62. Cf. *Ordal.* 83. *ibid.*
 p. 98.

bus, vt alias, peregrini indigenis postponi consueuerunt. °) Quum vero dubitari potuisset, interuallum alterum, sex septimanas complexum, vtrum a tempore inuentionis, an a facta rei inuentae proclamatione esset computandum, hanc quoque difficultatem exemit Ordo iudiciarius ciuillis °), dum aduocatum inuentoris adire iussit iudicem hac formula: „*Her richter, N. biddet eens ordels na den dat hie den vont op boet ter kerken ener voir gerichte woe lange hie oen den nae halden sulle?*“ et mox respondit: „*Soe vint men: sesse wecken.*“ Quodsi igitur singula antiquitatis testimonia, quae genuini iuris Saxonicici principia exhibent, inuicem contendamus, vera eorumdem sententia haec esse videtur. Distinguunt ante omnia res inuentas a furtiuis aut vi raptis, sed furi aut praedoni rursus ademitis. Vtrumque quidem bonorum genus inuentoris est publice proclamare, et per sex septimanas custodire, A quo si res *inuentas* dominus intra hoc tempus rite vindicauerit, inuentor, nulla fori ratione habita, integras reddere debet, sumtus tamen in eas factos recuperat. *Furtiuarum* autem rerum aut *raptarum*, sed modo, quo dixi, seruatarum, dominus, licet ius suum tempestiue persequutus fuerit, tamen, si alienae iurisdictionis sit, semper amittit trientem, quem inuentor lucratur; quum e contrario, si eundem vterque iudicem agnoscat, harum rerum eadem plane sit, quae inuentarum, vindicatio. Si denique verus dominus intra praestitutum tempus non venerit, semper, sine vllo rerum, quas modo distinximus, discrimine, triens cedit inuentori, qui bessem reliquum magistratui tradere tenetur;

C 2

quo

o) Vid. Halkaufii *Glossar. Germ. in Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. f. v. Gast.* p. 141.

p) *Röschberg Landr. Lib. I. c. 12.*

quo factō, hic anni lapsū expectare debet, antequam, quod residuum erat, in suū vsum conuertat. Quae vero supra de iudicis in occupanda hereditate iacente competentia disputauimus, omnino ad has quoque species transferenda sunt, praesertim, quum non solum singula, quae de iis praecipiunt, iura statutaria partem rerum inuentarum modo Principi, modo Aduocato Principis addicant, sed etiam Glossa ipsius Iuris Prouincialis Saxonici *) iurisdictionis diuersitatem ibi commemoratam eadem ratione interpretetur. Vnde simul intelligitur, quam parum probabilis sit coniectura *Augustini Leyseri* †), adhuc post lapsū spatii illius dominum rem amissam vel furtiuam recuperasse rati, si iustam ignorantiae causam, vt absentiam, aliudue impedimentum legitimum, adlegare potuerit; siquidem et fontes de temperamento eiusmodi plane silent, et iniquitatis reprehensio, quam potissimum *Leyserus* vrget, saltem pro maiori parte cessat, dummodo, multo prolixius tempus, quam *Leysero* aliisque, solius Speculi Saxonici auctoritatem sequitis, visum est, domino ad repetendas res suas indulgeri, meminerimus. Restat, vt vltimum Iuris Prouincialis Saxonici locum ‡), qui res furtivas aut vi ablatas, sed in patrimonio furis aut praedonis mortui repperitas, per annum et diem a iudice custodiri, et tunc demum eius lucro cedere iubet, adscribam: „*Swer von gerichtes halben sinen lib verlusset, oder tut her ime selben den tot, sin nechste getelinc nimt sin erbe. Dube noch roub, die man under ime vindet, daz sal der richter behalden under ime iar und tag, ab sich dar binnen nieman zu zehet nah rechte,*

*) *Glossa Germ. I. P. S. ad Lib. II. art. 37.*

†) *Leyserus Medice. ad D. Spec. 457. med. 10. II.*

‡) *I. P. S. Lib. II. art. 31.*

rechte, der richter here ez in sinen nuz.“ Cuius consuetudinis exempla similia, si a Iure Prouinciali Silesico¹⁾ discefferim, nondum mihi obuenerunt.

§. 5.

Quae praeterea a viris doctis pro antiqua vfucapionis nostrae origine adferuntur testimonia in eo conueniunt, vt annali possessioni vim *einer rechten Gewehr* tribuant. In qua re describenda Speculator quidem Saxo²⁾ verbis vtitur eiusmodi, quae omnium latissime patere videntur. Ait enim: „*Swilch man gut in geweren hat iar und tac ane rechte widersprache, der hat dar an eine rechte gewere;*“ eundemque fere in modum auctor Iuris Prouincialis Silesici³⁾ loquitur. At alia aevi huius monumenta idem principium non vniuersae enunciant, sed solummodo certis bonorum generibus adcommo-
dant, vt feudis Auctor vetus de beneficiis⁴⁾ et Ius Feudale Saxonicum⁵⁾, praediis quibuscumque Priuilegium, ciuitati Bremensi⁶⁾ a Friderico I. concessum, ac Ius statutarium Flensburgense⁷⁾, rebus immobilibus coram magistratu alienatis Iura Susatensia vetustissima⁸⁾, Ius Weichbildi-

C 3

cum

- 1) *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 26. dist. 3. l. l. P. III. p. 25.
 2) *I. P. S.* Lib. II. art. 44.
 3) *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 28. dist. 1. l. l. P. III. p. 26.
 4) *Auctor vetus de beneficiis c. 1.* §. 93. in *Corp. iur. feud. Germ.* Senckenberg. p. 248. ed. nouiss.
 5) *I. F. S.* c. 13. *ibid.* p. 270.
 6) *Prinilegium Friderici I. ciuitati Bremensi datum a. 1186.* in *Lünigii Reichsarchiv* P. Spec. Contin. III. P. I. p. 220.
 7) *Codex iuris statutarii Flensburgensis* Florowianus art. 54. in *de Westphalen Monim. ined.* T. III. Praef. p. 94. Qui locus migravit etiam in *Statuta ciuitatis Flensburgensis a Waldemaro III. a. 1284. confirmata* art. 35. (*ibid.* T. III. p. 1909.)
 8) *Ius Susatense antiquissimum* in *Theod. Ge. Guil. Emminghausii Memem.*

cum Magdeburgense^{h)}, Statuta Brunsvicensia d. a. 1232.ⁱ⁾, Ripensia d. a. 1269.^{h)}, Hamburgensia^{l)} atque Rigensia^{m)} d. a. 1270., Stadenfia d. a. 1279.ⁿ⁾, Ordalia Bremensia^{o)}, Iuraque Goslariensia^{p)} et Hildesimensia^{q)}, fundis denique hereditariis Ius Weichbildicum Magdeburgense^{r)} et Ordalia Bremensia^{s)} aliis locis, nec non Statuta Vlzensia^{t)}, Salzwedelensia^{v)} et Fribergensia^{x)}. Mitto exempla reliqua, a Riccio^{y)}, Pufendorfio^{z)}, Walchio, Viro

III.

Memorabilibus Sufarensibus p. 109. sq. et p. 127. *Skraa eiusd. ciuitatis* art. 147. apud *de Westphalen* l. I. T. III. p. 3076.

h) *Weichbild. Magdeb.* art. 16. ed. Schott. (Cf. *Magdeburgisches Willkührrecht; in den Diplomaz. Beyträgen zur Untersuchung der Schlesiſchen Rechte und Geschichte* P. I. p. 22.

i) *Antiquissimae leges municipales ciuitatis Brunsvicensis* P. I. art. 33. in *Gottfr. Guil. Leibnitii Scripor. rerum Brunsvicensium* T. III. p. 436.

k) *Iura ciuitatis Ripensis* art. 84. ap. *de Westphalen* l. I. T. III. *Fraef.* p. 135. et T. III. p. 2006.

l) *Codex antiquiff. iur. Hamburg.* P. I. c. 6. ap. *Eumd.* l. I. T. III. p. 2091.

m) *Statuta Rigensia* art. 5. in *a Pufendorf Obff. iur. uniu.* T. III. *Adpend.* p. 224.

n) *Stat. Stadenfia* P. I. c. 2. *ibid.* T. I. *Adp.* p. 171.

o) *Ordel der Stadt Bremen* n. 53. *ibid.* T. II. *Adp.* p. 89.

p) *Leges municipales antiquae ciuitatis Goslariensis* tit. *van Ervegude* art. 3. in *Leibnitii Scriporibus rerum Brunsvicensium* T. III. p. 494.

q) *Stat. Hildesimensia* art. 43. in *a Pufendorf* l. I. T. III. *Adp.* p. 291.

r) *Weichbild. Magdeb.* art. 69. ed. vulg. f. art. 36. ed. Schott.

s) *Ordel der Stadt Bremen* n. 5. in *a Pufendorf* l. I. T. II. *Adp.* p. 72.

t) *Stat. Vlzensia; ibid.* T. I. *Adp.* p. 242.

v) *Stat. ciuit. Salzwedel* *ibid.* T. III. *Adp.* p. 398.

x) *Stat. Fribergensia* c. 5. art. 23. in *Schotti Sammlungen zu den deutschen Land- und Stadtrechten* T. III. p. 177.

y) *Riccio Spec. de praescriptione German.* c. II.

z) *a Pufendorf* l. I. T. I. *Obf.* 95.

III.^{aa)}, et Schroetero^{bb)} diligenter adnotata. E contrario ad res mobiles nusquam, nisi in Iuribus Hamburgensibus^{cc)}, Rigenibus^{dd)} atque Stadenibus^{ee)}, quae omnino ex vno fonte videntur promanasse, regulam, in qua explicanda versamur, nominatim translata intellexi. Vt vero ad locum Iuris Prouincialis Saxonici, vnde profecta est disputatio, redeam, de vera eius sententia tantum abest, vt inter nostrates constet, vt alii cum Glossa^{ff)} ac nonnullis interpretibus antiquioribus Speculatorem de folis rebus mobilibus cogitasse putent, forte hunc ipsum articulum capiti Libri I. vicesimo nono conciliaturi; alii, in quibus Grupenius^{gg)} et *Car. Phil. Koppius*^{hh)} eminent, locum nostrum de cuiuscumque generis bonis adiciant; alii denique, et inter hos Schilterusⁱⁱ⁾, *Io. Leon. Hauschildius*^{kk)}, *Chph. Guil. Stürmerus*^{ll)} atque Schroeterus,

aa) Walchius *vom Näherrechte auch Schwäbischen Land- und Lehnrechts* c. 1. §. 8. p. 11. sqq. sq. ed. nouiss.

bb) Schroeterus *Vermischte Abhandlungen* T. II. p. 134-137.

cc) *Codex antiquiss. iur. Hamburg. P. VII. c. 9. ap. de Westphalen* l. 1. T. III. p. 3006.

dd) *Stat. Rigenfis* art. 95. in a Pufendorf *l. l.* T. III. Adp. P. XXXV. §. 52.

ee) *Stat. Stadenfis d. a.* 1279. §. bis zum 14. Seculo üblich gewesen,

P. VII. c. 7. *ibid.* T. I. Adp. p. §. 46. not. I.

ff) *Glossa I. P. S.* ad d. art. 44.

gg) Grupenius *Deutsche Alterthümer zur Erläuterung des Sächsischen,* not. 5. p. 8.

hh) Koppius *Nachricht von der ältern und neuern Verfassung der geistlichen und Civilgerichte in den Hessens-Casselschen Landen* T. I. Sect. 1. §. 20. p. 32. iunct. §. 23. p. 41.

ii) Schilterus *Exercit. ad D.*

kk) Hauschildius *Gerichtsverfassung der Deutschen, wie solche vom*

§. bis zum 14. Seculo üblich gewesen,

ll) Stürmerus *Diff. de annalirevum immobilium praescriptione Germanica* (Aitorf. 1747. 4.) Sect. I. §. 7.

not. 5. p. 8.

rus^{mm}), eundem ad res immobiles restringant; quorum quidem partibus nec ego adcedere dubitauerim. Nam, quod primum est idemque facile princeps huius coniecturae argumentum, articulus XXXXII, qui nostrum praecedat, controuersiam super feudo, cuius iure ex mente Speculi Saxonici nullae res, nisi immobiles, censentur (§. 2.), exortam, sub eadem conditione, quam articulus XXXXIII. vt generalem regulam expressit, secundum possessorem decidi praecipit his verbis, vbi etiam vocabulum *Gut* occurrit: „*Hat aber ir ein eine rechte gewere an deme gute iar und tag gehat ane rechte widersprache, her en verluset damete sin gut nicht, ab ime sin gewere abschweichen tut zu rechter gewerehschaft;*“ quibus iungenda sunt, quae paulo ante leguntur: „*Swer so cloget uf einen anderen man, her neme ime sin gut, daz ir iechlich ime zu lene sagt.*“ Praeterea non solum articulus XXXXIII. ad praedium, de quo, vtrum *feudale* sit, an *allodiale*, disceptatur, pertinet, sed ipsius quoque articuli nostri pars ea, quae bonae fidei possessori fructus ante litem motam percepti adiudicantur, vix aliam interpretationem admittere videtur. Adeedit, pleraque loca Statutorum veterum congrua, maxime vero Iura *Susatensia*, quae Speculo Saxonico antiquiora esse neminem fugit, disertam fundorum mentionem hac occasione facere; cui testimoniorum contentui non obloquitur Statutorum *Hamburgensium*, *Rigensium* atque *Stadensium*, res mobiles in urbem aduectas simul commemorantium, auctoritas, siquidem has leges vnicuique fauorem commerciorum respicere, nec adeo de quibuscumque rebus mobilibus, sed de solis mercibus, negotiationis causa comparatis, adcipiendas esse, patet. Denique et ipsa vocabuli *Gut* significatio aevo illi sollemnisi, qua in primis

mm) Schroeterus l. l. p. 134.

primis fundum denotatⁿⁿ), nec raro rebus mobilibus expresse opponitur^{oo}), sententiam nostram egregie adiuuat. Sed licet concedamus tantisper, res mobiles vel solas, vel vna cum rebus immobilibus in articulo, quem nobis explicandum sumimus, intelligi: verae tamen rerum mobilium vscapionis coniecturam exinde capi posse, audacter nego. Constat enim, verbum *Gewehr*, in quo cardo disputationis versatur, non vno sensu ab auctoribus librorum prisci iuris Saxonici adhiberi, nec semper dominium aut proprietatem indicare^{pp}). Imo vocem *rechte Gewehr* ad modum *possidendi*, minime vero ad perpetui dominii securitatem, pertinere, ex Iure Prouinciāli Alemannico^{qq}), quod locum nostrum plenius exhibet, colligi potest. Addit enim: „*Die nempe die rechte Gewehr sol im nyeman nemen, wann mit gericht.*“ Quam interpretationem confirmant alia ipsius Speculi Saxonici capita, velut articulus XXXXII. eiusdem libri: „*Hat aber ir ein eine rechte gewere an deme gute iar und tag gehat ane rechte widersprache, her en verliust demete sin gut nicht, ab ime sin gewere absweichen tut zu rechter gewerenschaft, deste erz selbe verste nah sine rechte.*“ nec non articulus XXXVIII. Libri III. qui clarius loquitur: „*Swaz der*

nn) Exempla congescit Haltausius *Glossar. Germ. b. v.* quibus suffragatur *Glossarium iuris Saxonici*, adiectum *Speculi Sax.* editioni Ludovicianae, h. v. p. 634.

oo) Vt in *Iure Prouinc. Siles.* Lib. I. c. 14. dist. 6. in *den Diplomat. Beytr. zur Untersuchung der Schlesiſchen Rechte* P. III. p. 16.

pp) *Glossarium iuris Saxonici com-*

mem. v. Gewehr p. 633. *Remissorium Iuris Sax. Prouinc. Feud. et Weichb.*, adiectum *Iuris Feudalis et Weichb.* editioni Zobelianaee, *sub ead. v. Gruppe. nius* l. l. c. 1. §. 6. et 8. et praecipue Haltausius *Gloss. Germ. v. Gewere* p. 702. sqq.

qq) *I. P. A. c. 123.* ed. *Lahr. in Corp. Iur. Germ., Senckenb. T. II.* p. 156.

der man iar und tac in rechten geweren nicht en hat, daz sal er zu hant verantwurten, ab man in becloget;“ vbi Glossa Germanica praeclare monet: „Er saget hie nicht, daz er gar nicht, sondern, daz er nicht zu hand antworten müsse: — wo er es aber nicht so lange in gewehren gehabt hätte, so antwortet er darim zu hand billig, sintemal er alsdann nicht mehr rechtens daran haben möchte, dann als viel der daran gehabt, welcher es mit verkaufen oder geben an ihn gebracht hat“^{rr)}. Iam si quis, quae modo obseruauimus, cum antiquissimo Iure Sufatenensi^{ss)}, vim der rechten gewehr his verbis: „si quis in eum agere voluerit, possessor tacitis reliquiis sola manu obtinebit, et sic de cetero sui uerandus erit, nec amplius supra praedictis grauari poterit,“ declarante, comparauerit: manifestum erit, huiusmodi possessionis beneficio nihil, nisi necessitatem nominandi auctoris, regulariter cessasse^{tt)}, quum e contrario possessor anno nondum elapso conuentus, si auctor uadimonium deseruisset, aut defendere reum aperte detrectasset, caussa caderet^{vv)}. Annalis igitur possessionis, per testes,

quum

rr) Quae principia quomodo in ipsis rerum argumentis obtinuerint, ex Ordine Iudiciario Ciu. Lib. I c. 23. in Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 157. (vbi itidem de solis fundis agitur) cognosci potest.

ss) Ius Sufat. in Emminghausii Memorab. Sufat. p. 109. et 127.

tt) Quamquam enim Ius Weichbild. Magdeb. art. 69. ed. vulg. f. art. 36. ed. Schott. auctoris nominationem etiam post annum videtur exigere, tamen ex verbis finalibus: „wannu ein

iglich man nur baz behalden erbehin, dan ein andir geozft eigen, oder gegeben eigen, oder cinrgut muge behalden,“ colligimus, ibi sermone esse de auctore, rem iure hereditario euincente, quod omnino potius esse debet diuturna rei possessione, nisi hic ab auctore suo satis defensus, aduersarii probationes infirmauerit. Cf. I. P. S. Lib. II. art. 43. ibique Glossa Germ.

vv) I. P. S. Lib. II. art. 42. Cf. Schilteri Exercis. ad. D. XXXV. §. 53.

quum facti sit, rite probatae ea fuit utilitas, vt reus ipse nunc suae possessioni aduersus quemlibet postea rem immobilem euicturum tuendae sufficere videretur. Nolo tamen ire infitias, possessionem hac ratione, in primis vbi, fundum sibi palam in iudicio traditum fuisse, adlegasset, dominum eiusdem irreuocabilem, praestito prius iureiurando ad adherendum titulum possessionis legitimum idoneo, quod Koppio^{xx)} *der Eid zum Inseß* dictum in Iure Caesareo^{yy)} ac Silesico^{zz)} adcuratius describitur, fieri potuisse^{aaa)}. Sola vero possessio annalis absque huius sacramenti religione ad acquirendum dominium non magis profuit, quam ipsum iurandum reapse praestitum, si iudicialis traditio, ab auctore *nominatim promissa*, nondum subsequuta, aut aduersarius absens alioque modo intra annum impeditus esset, quo minus rem suam tempestiue vindicaret^{bbb)}. Quae quum ita sint, *rechte Gewehr* nihil aliud est, quam possessio, iusti tituli praesumptione munita, quae vtique, in turbulentis istis temporibus, quum ius fere omne in armis esset positum, magni momenti esse debuit^{ccc)}; vt proinde latina Speculi Saxo-

D 2 nici

xx) Koppius *Nachricht von der Hessen-Casselschen Gerichtsverfassung* T. I. Sect. I. §. 21.

yy) *Iur. Caesar.* P. II. c. 90. in *Corp. Iur. Germ. Senckenberg.* T. I. p. 63.

zz) *I. Pr. Siles.* Lib. I. c. 36. dist. 2. in *den Diplom. Beytr.* P. III. p. 30.

aaa) *Cl. I. F. S.* c. 13. in *Corp. Iur. Feud. Germ. Senckenberg.* p. 270. fq. ed. nouiss. „*Ab der berre sume manne versachet gutes, daz der man in sinen guten geweren hat sechs wochen und ein jar nah deme als erz entfue ane*

des herren rechte wider sprache, ab der man die rechten gewere daran gezogen mag mit siben mannen, des lenes gewere sterker her alleine uffn heyligen, und behalt daz gut ane gezug, ab man mit rechter klage die gewere ime nicht gebrechen en mac.“

Qui locus sententiam nostram mirifice illustrat.

bbb) Koppius l. l.

ccc) Qua in re praescriptionis annalis originem omnino sibi visus est reperire *Io. Frid. de Tröltsch* in libelli,

nici versio vocem illam recte interpretata sit *iustam possessionem*. Nec ratione carent, quae Glossa Germanica hac occasione de triplici iustam possessionem acquirendi modo, puta, hereditate, alienatione et occupatione adfert; licet alias ius *der rechten Gewehr* et usufructus confundere soleat. In primis vero tum ex hac, quam vidimus, iustae possessionis indole, tum ex annali spatio, cui retractus heredum ad euictionem procliuorum^{ddd} esset adligatus^{eee}, elucet causa, cur in vniuersa Germania euictionis praestatio ultra annum et diem exigi non potuerit^{fff}, nisi propter exceptiones, quas supra indicavimus, per longius tempus esset necessaria^{ggg}. Hinc etiam Schiltero^{hhh} *die rechte Gewehr* est *plena et legitima possessio*, quam diligenter ab ipsa usufructu dicitur distinguit, dum ei solam vim facillioris probationis

belli, cui titulus: *Anmerkungen und Abhandlungen*, T. I p. 134.

ddd) *Just Henr Boehmeri Ex. de usu et commodis pacti de praestanda euictione* c. 2. §. 19. et 20. in *Exercitiar. ad Pand.* T. III. p. 56 et 59. *Haltaufii Glossar. Germ. v. Gewere* p. 702.

eee) *Riccii Spec. iur. Germ. de praescriptione* Germ. c. 11. §. 1. *Walchii, Viri Ill. Abb. vom Naberrecht* Lib. I. c. 5. §. 12. p. 265. sqq.

fff) *I. P. S. Lib. III. art. 83. I. P. A. t. 314.* ed. *Lahr Ius Weichb Magd.* art. 21. et 30. ed. vulg. *Ius Caesar.* P. II. c. 106. in *Corp. Iur. Germ. Senckenb.* T. I. p. 71. *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 37. dist. 1. et c. 44. pr. in

den Diplom. Beyr. P. III. p. 31. et 40. Cf. *Boehmerus l. l. Riccii l. l. c. 11. §. 3. 5. et 8. Stürmerus Diff. laud. Sect. I. §. 13. Haltaufius l. l. p. 703. sq. et Koppius l. l. §. 22. ggg) Koppius l. l. p. 36. sq. Cuiusmodi exceptiones innui videntur iis maxime locis, ubi venditor praedii, quoad viuit, ad euictionem eo nomine praestandam obligari dicitur, vt *I. P. S. Lib. III. art. 83. I. P. A. c. 314. et I. Weichb. Magd. art. 21. sub fin. et art. 30. Cf. Glossa Iuris Weichb. Magd. ad d. art. 21. et, quae ipse infra (§. 9.) addam.**

hhh) *Schilterus l. l. §. 52. et 53.*

bationis tribuit, neutiquam vero, potuisse rem vel hoc modo possessam adhuc euinci, negat. Quod tamen intelligendum esse tantummodo de possessore, qui iurandum hac in re sollemnem recusauerit, aut de aduersario iusta silentii diuturni excusatione tuto, Koppiusⁱⁱⁱ⁾ recte monet, qui simul varia Iuris Saxonici, Alemannici atque Caesarei loca, ad annalem possessionem spectantia, quae aduersa fronte secum pugnare videntur, dextre conciliat. Mitus autem, admittenda est sententia Grupenii^{kkk)}, qui annalis possessionis aliam vim in praediis allodialibus, aliam in bonis feudalibus ac mobilibus fuisse, eiusque beneficio, licet non illa, haec tamen protinus vsucapi consueuisse, statuit. Praeterquam enim, quod, quantum feuda adinet, auctoritas Iuris Feudalis Saxonici^{lll)}, quo iurandi necessitas possessori disertis verbis imponitur, huic interpretationi obstat: ne ipse quidem loquendi vsus ferre videtur, vt eadem voce indoles rerum diuersarum dissimillima significetur; a quo tamen vitio vix sibi cauisset auctor Speculi Saxonici, si, quod Grupenius vult, annalis possessionis duplex fuisset vis, generalis altera, quae defectum auctoritatis idoneae suppleret, altera specialis, rebusque feudalibus atque mobilibus propria, quae ad vsucapiendum prodesset, Repgouius vero vtramque in vniam formulam coegisset. Grupenius igitur, vt paucis dicam, in hanc opinionem forte adductus est articulo, quem §. 3. explicare adgressus sum, XXVIII. Libri I. Iuris Saxonici, quo quum regulam vniuersalem de praescriptione trienaria rebus immo-

D 3

immo-

iii) Koppius l. 1. p. 37.

kkk) Grupenius *Deutsche Al-*
terzhämer zur Erläuterung des Sächsi-
*schen, auch Schwäbischen Land- und**Lehnrechts. c. I. §. 8. p. II. sq.*lll) *I F S. c. 13. in Corp. Iur.*
Feud. Germ. Senckenb. p. 271.

immobilibus adcommodanda tradi sibi persuasisset, ne alius praescriptionis tempus in rebus eiusdem generis articulo XXXVIII. introductum videretur, distinctione subtiliori interposita concordiam inter utrumque locum restituere tentauit. Vbi vero, articulum XXVIII. de certa dumtaxat praescriptionis specie, in causis hereditariis recepta, loqui, sumimus, nulla amplius supererit difficultas, siquidem utrumque articulum ad diuersos et possidendi, et possessionem ab altero occupatam impugnandi modos spectare adparebit.

§. 6.

Quemadmodum autem ex iis, quae, adhibita idoneae interpretationis luce, disputauius, fatis, nisi fallor, perspicitur, singulae quae vulgo pro instituti nostri antiquitate adferuntur, iurisprudentiae mediae testimonia ita esse comparata, vt regularis, qualis hodie viget, rerum mobilium vsucapio nullum in ipsis praesidium reperiat: ita ex vniuersa iuris, quod olim in Germania praesertim septemtrionali obtinuit, disciplina colligere mihi videor, aeuum illud partim a tali praescriptione plane abhorruisse, partim ea superfedere commode potuisse. Quod vt euincam, placet argumenta sententiae paullo altius repetere e rei iudiciariae vetustioris rationibus, quarum in hoc quidem loco tanto maiorem oportuit esse vim, quo certius constat, maioribus nostris, si quae ipsis innotuerit praescriptionis notio, semper eam visam esse fungi officio exceptionis, qua rei vindicatio excluderetur^{a)}. Quodsi igitur probatum dedero, pro iudici-

a) Simile quid iam *Io. Ge. Eftor* in *der deutschen Rechtsgelehrtheit* T. II. §. 2872. suspicatus est. Potuit quidem, licet, rarius euenire, vt, qui rem vsu-

cepisset, eandem ipse postea a tertio possessore repeteret. Quum vero tempore medii aevi, vt statim demonstrabitur, rei praecipuae essent partes

diciorum, qualia in terris potissimum iuris Saxonici quondam frequentata sunt, more extra species, quas §. 3. et 4. recensuimus, possessorem rei mobilis aut quouis tempore a domino eiusdem potuisse conueniri, aut citra temporis obseruationem ab ipso statim possessionis initio aduersus huius petitionem securum fuisse: vsucapionem rerum mobilium eiusmodi, qualem vulgo intelligimus, tunc quidem, siue quod iuri recepto contraria, siue quod superflua esset, plane exfulasse, necessario consequetur. Vnde etiam de causis; cur vetustiores iuris patrii codices talem praescriptionem ad vnum omnes ignorent, facile constabit.

Ac vindicationis quidem rerum mobilium (immobilium enim plane alia fuit persecutio^{b)}, teste Ordine Iudiciario Ciuili^{c)}, duplex olim celebrata est species, quarum altera intra vulgaris *actionis* fines subsistebat, altera modo, qui vocatus est *Anfang*, exercebatur. Qui ipse rursus fuisse videtur diuersus, prout aduersarii, apud quem res litigiosa vindicaretur, obligatio ex delicto^{d)}, aut ex sola possessione nata diceretur. De hoc, non de illo vindiciarum genere, nunc dis-

feren-

partes in subeundo probationis onere, isque ea pro more illius aetatis multo facilius desungi posset auctore, cuius propter recepti iuris auctoritatem hodie est docere dominium suum: reus olim aut absolendus fuit, (vbi nulla amplius haberi potuit vsucapionis ab adere adsertae ratio) aut, si in probatione desecisset, et actor, inuitum se rei possessione excidisse, iurasset, condemnandus; quo casu non magis opus fuit, vt in causam domini,

vsucapionem puta, diligentius inquireretur.

b) Cf. in primis *Jo Heur de Berger Diss. de contravindicatione* §. 19. et §. 23-26. in *Supplem. ad Electa Disceptat. forens.* P. II. p. 1809. sqq. ed. nouiss.

c) *Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. 11.* in *Corp. Iur. Germ. Senckenberg.* T. I. p. 140.

d) *Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. 33.* *ibid.* p. 170. sq.

ferendum. Quarum ea fuisse videtur ratio, vt, nondum in ius vacato aduersario, sciente tamen iudice institutae, rei sine litis ambagibus recuperandae inferuissent, et ipsam eius vindicationem quasi praepararent^{e)}; quare, si Ordinem Iudiciarium^{f)} et Scabinos veteres^{g)} audimus, etiam ad alias res, praeter furtiuas et vi ablatas, spectauerunt, licet negari nequeat, verba *Anfang* et *ansfangen* rebus eiusmodi frequentius adcommodari^{h)}. Quod vindiciarum genus, sicut omnem de rerum mobilium vindicatione, moribus maiorum recepta, doctrinam Ius Saxonicum Prouincialeⁱ⁾ ita illustrauit, vt, quotquot viri docti ad celebrem hunc iurisprudentiae mediae locum commentati sunt, e quibus Bergerum^{k)}, *Nic. Hier. Gundlingium*^{l)} et *Vincent. Rumpffium*^{m)} nominasse sufficit, Speculi nostri

e) *Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. 17. sive Aelterbümer zur Erläuterung des Sächsischen, auch Schwäbischen Land- und Lehnrechts c. 6. p. 102. sqq. Haltausii Glossar. Germ. vv. Anfang et Ansfangen p. 25. sq. Car. Ferd. Hommelii Iurisprudenzia numismatibus illustrata c. 74. p. 185. sqq. et Dreyeri Nebenstunden p. 381.*

f) *Ordo Iudic. Ciu. d. c. 11. sub fin. et c. 14. sub fin. ibid. p. 145. Cf. Beni. Claph. Grashofii Syllabus vocum obsoletarum aut obscurarum in Codd. des Kayserrechts et Richtsteigs Landrechts occurrentium, v. Anesfangen; ibid. T. I. p. 311.*

g) *Sententia Scabin. in den Diplomar. Beyträgen zur Untersuchung der Schleßischen Rechte und Geschichte P. VI. p. 129. vbi vocabulum anesfangen de iudicio familiae erciscundae, reum vtenhilium nomine instituto, vsurpatum est.*

h) *Ius Prouinc. Siles. Lib. III. c. 13. pr. in den Diplom. Beytr. P. V. p. 9. Ceterum cf. Grupenii Deur-*

sche Aelterbümer zur Erläuterung des Sächsischen, auch Schwäbischen Land- und Lehnrechts c. 6. p. 102. sqq. Haltausii Glossar. Germ. vv. Anfang et Ansfangen p. 25. sq. Car. Ferd. Hommelii Iurisprudenzia numismatibus illustrata c. 74. p. 185. sqq. et Dreyeri Nebenstunden p. 381.

i) *I P. S. Lib. II. art. 36. k) de Berger Diff. laud. §. 17. l. 1 p. 1807. sqq.*

l) *Gundlingius Ex. de rei vindicatione ex iure Rom. et patrio c. 2. §. 9. in Eiusd. Exerciss. acad. p. 877.*

m) *Rumpffius Diss. de rei vindicatione e iure Rom. argue Hamburgensi (Gotting. 1764. 4.) Sect. II. §. 25. p. 97. sqq.*

nostri testimonio partes praecipuas deferre non dubitauerint. Ait enim: „Mit des richters urloube muz her (actor) sin gut wol anevan- gen mit rechte, wil aber iene sin gut weren ime, e ez vor daz gerichte kome, so bite her in wider keren vor gerichte; weigert her des, her schrie in daz geruchte an, un grise in an vor sinen dieh, als ab die tat hand- haft si, wand her sich schuldic hat gemachet mit der vlucht. Kunt aber iene dankes vor gerichte, her sal sich underwinden sinis gutes zu rech- te. Spricht aber iene da wider, ab ez lachen ist, her hab ez ge- worcht lazzen, oder, ab ez ein phert ist, oder vihe, her hab ez in sine stale gezogen, her muz ez mit merene rechte behalden iener, der ez in geweren hat, ab erz selbe dirte siner gebure gezogen mag, den iener, der ez geanevanget hat. Spricht aber iener, her habe ez ge- kouft uf deme gemeynen markte, her en wizze wider wen, so ist her der dube unschuldic, deste her die tat bewise und sin recht dar zu tun. Sine phenninge verlusset her aber, die her dar umbe gab, und iene be- held sin gut, daz ime versoln oder abgeroubet was, ab her sich dazu zihet selbe dirte uffen heiligen volkomener lute an irme rechte, die daz wizzen, daz ez ime dubliche oder roubliche abgeloset sie. Saget aber iene, ez sie ime gegeben, oder her habe ez gekouft, so muz her be- nennen sinen geweren, wider den erz gekouft habe, und die stat, da her ez koufte, her muz aber sweren, daz he zihe zu rechter zucht, so muz iene ime volge uber virzcehn nacht, swo he zihet, ane uber schiffriche wasser, wirt erz gewert, als recht ist, der gewere muz antwurten in siner stat vor ez gut, wirt aber ime bruch an deme ge- weren, her muz daz gut mit buze und mit gewette lazzen, und zihet man in roubes oder dube daran, dez muz her sich entschuldigen nah rechte. Verlusset her ouch iene, der daz anevanget hat, her muz ez lazzen mit buze und mit wette. Man muz wol zihen uff manges ge-
 E weren,

weren, der eine uff den anderen also lange, wenz man kome uff den, der ez in sine stalle gezcogen habe, ab ez vihe ist, oder ez selbe gezuget habe, ab ez gewant ist. Selbe dirte sal he sich darzu zihen, der ez geanevanget hat, ab ienem bruch wirt an deme geweren. Under deme daz gut geanevanget wirt, der sal ez behalden in sinen geweren, wand ez ime mit rechte angewunen werde.“ Qui Iuris Saxonici Provincialis locus, quocum Ius Weichbildicum Magdeburgenseⁿ⁾, Ius Provinciale Silesicum^{o)} et nonnullae Sententiae Scabinorum vetustiores^{p)} reapse consentiunt, quamquam de sola rerum furivarum et vi raptarum vindicatione loquitur, tamen non sine ratione ad uniuersas, quibus res a domino inuito amissae repetuntur, actiones extenditur, maxime quum Ordo Iudiciarius Ciuilib, vt supra vidimus, vsum litis vindiciarum (*Anfang*) latius patuisse monuerit. Quare prius vindicandi ritus, quoad huius loci est, paucis sic describi posse videtur. Possessoris, qui in ius vocatus rem litigiosam auctori restituere recusauerat, ante omnia fuit demonstrare, quo iure ipse eam adquisisset. Quem in finem prodita erat *contradictio*, in iudiciis Germanicis iam inde ab antiquissima aetate sollemniss^{q)}. In qua tot sane exceptiones a reo adlegari poterunt, quot eo tempore tituli idonei visi sunt ad legitimam rerum mobilium possessionem consequendam. Legitime autem possidere existimaban-

n) *Ius Weichb. Magd.* art. 130. et 133. ed. vulg. f. art. 48. ed. Schott.

o) *Ius Provinc. Siles.* Lib. III. c. 8. dist. 3. in *den Diplomar. Beyrr.* P. III. p. 89. sq. et Lib. III. c. 13. dist. 2. ac 6-10. *ibid.* P. V. p. 9. sq.

p) *Sententiae Scabinor.* in Wal-

chii, Viri Ill., *Vermischten Beyrrägen zu dem deutschen Rechte* T. VIII. p. 275. sq. et in *den Diplomar. Beyrr.* P. VI. p. 99. 107. et 120. sq.

q) Vid. *de Berger Diss. laud. S.* 11-15. l. l. P. II. p. 1803. sqq. et Rumpffius l. l.

mabantur ii maxime, qui inuentione, emtione, donatione*), vi iusta furibus aut praedonibus illata, successione hereditaria, vel denique sua industria rem mobilem sibi comparassent. Hos enim sex adquirendae iustae possessionis modos Ordo Iudiciarius Ciuilibus**), adcurator ea in re ipso Iure Saxonico Prouinciali et Weichbildico, non enumerauit solum, sed etiam prolixo commentario illustrauit. E quibus emtioni et donationi hoc singulare inerat, vt a reo, alterutra exceptione vso, auctor ante omnia esset nominandus; quum alias, v. g. si animal, de quo lis esset mota, apud se educatum), aut vestimentum sua lana contextum, aut vasa ex suo aere conflata esse) adlegasset, ipse reus statim suo duorumque consacramentalium iureiurando defendere se adigeretur. Quid, quod etiam tunc, quum rem in foro publico emisse se reus excepisset, prouocatione ad auctorem opus fuit eatenus, vt, eo haud nominato, licet reus emtionis titulum, suamque proinde innocentiam sacramento confirmasset, tamen causa caderet, modo actor furtum sibi factum sua testiumque religione ad liquidum perduceret*). Solius auri argentique infecti, nec non mercium venalium alia secundum Ius Weichbildicum Magdebur-

E 2

debur-

r) De hac enim intelligo verba *gedaen goir*, quibus Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. II. et c. 14. l. l. T. I. p. 140. sqq. vtitur, quam interpretationem adiuvat tum Codicis, qui ibi pro *gedaen* legit *gegobin*, tum Iuris Prouincialis Saxonici, *gegobin* habentis, auctoritas. Grashofius vero et in versione latina vtriusque loci, et in *Auctario Syllabi vocum obsoleta-*

rum etc. vocem illam reddit per: *bonum commodatum.*

s) Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. II. 17. l. l. T. I. p. 140-150.

t) Cf. *Sententiae Scabin. in den Diplomarischen Beyrr.* P. VI. p. 99.

v) Aliud exemplum proponitur *ibid.* p. 101.

x) Clarissime hanc in rem loquitur *Sententia verus Scabin. ibid.* p. 107.

deburgense^y) fuit ratio; siquidem huiusmodi rerum possessorem satis visum est qualicumque domini demonstratione, auctore non expectato, defungi. A quibus causis si discesseris, semper auctori lis ita fuit denuncianda, ut, postquam prius reus de calumnia iurauerat^z); auctor eum per quindecim dies, quocumque se verteret, nisi flumen traiciendum esset, sequi teneretur, donec auctor copiam sui fecisset; cui si rursus alius esset auctor, a quo ipse rem adcepisset, etiam hic eodem, quo prior auctor, modo inuestigandus fuit, donec tandem peruentum esset ad eum, qui auctorem amplius excitare non posset, siue quod e nullius, siue quod ex actoris ipsius manu rem consequutus esset. Qua via si is, qui primus rem legitime adquisuerat, innotuisset: non solum reus absoluebatur^{aa}), sed etiam actor in emendam et reo et iudici praestandam condemnabatur^{bb}). E contrario, si reus in probatione defecisset (defecisse autem videbatur is quoque, qui nullum plane auctorem nominare poterat^{cc})), hic auctori, postquam damnum sibi per furtum illatum interposito sacramento et adhibitis testibus plene probauerat^{dd}), rem itidem cum emenda redere

y) *Ius Weicbb. Magd. art. 131. et bin. in den Diplom. Beyrr. P. VI. p. 132. ed. vulg.*

z) *Bergerus l. l. §. 17. p. 1808.* addit, reum praeterea cauere debuisse de re victori restituenda, cuius tamen stipulationis vestigia nec in Speculo Saxonico, nec alibi occurrunt.

aa) Patet id ex *Sententia antiqua Scabin. Magdeb. quae exstat apud Walchium, V. Ill., T. VIII. p. 276.*

bb) Hoc docet alia *Sententia Sca-*

bin. in den Diplom. Beyrr. P. VI. p. 121.

cc) Huc referri potest locus *Iur. Prou. Siles. Lib. III. c. 13. dist. 6. ibid. P. V. p. 9.* vbi tamen, vitramque multam cessasse, si reus ignorare se, a quo rem emerit, iurato adseuerasset, obseruatur.

dd) Quod iniurandum, maxime quam animalia vindicabantur, tacta re ipsa, in iudicium deducta, praestari consuevit, ut *Ius Weicbb. Magd. art.*

dere iubebatur^{ee}), vt tamen integrum ei esset, auctorem, si quo vteretur, euictionis nomine conuenire^{ff}), nisi donationis titulo rem adceperisset^{gg}), aut iuri euictionis praestationem exigendi ipse renunciaisset^{hh}). In ipsius autem rei possessione pendente lite reum perstitisse, diserta Iuris Prouincialis Saxoniciⁱⁱ) et Silesici^{kk}) testimonia docent; licet alius Iuris Saxonici locus^{ll}), quo ea auctori, vsque dum reum defenderit, addicitur, contrariae sententiae, quae etiam Schiltero^{mm}) placuit, magis fauere videatur. Quem ta-

E 3

men

art. 133. ed. vulg. f. art. 48. ed. Schott. et *Glossa I. P. S.* ad d. art. 36. p. 250. ed. Gaertn. tradunt. Formula vero sacramenti legitur tum in *d. arr. Iur. Weicbb. Magd.* sub init. tum in *Iure Prouinc. Siles.* Lib. III. c. 13. dist. 2. l. l. p. v. p. 9.

ee) Cf. *Sententiae Scabb.* in Nott. aa. et bb. excitatae.

ff) *Ordo Iudic. Ciu.* Lib. I. c. 13. in *Corp. Iur. Germ. Senckenberg.* T. I. p. 143.

gg) *I. P. S.* Lib. III. art. 83. sub fin. iunct. *Iure Weicbb. Magdeb.* art. 30. ed. vulg. Cf. *Io. Ge. Scherzii Not. ad I. P. A.* c. 314. in *Corp. Iur. Germ. Senckenb.* T. II. p. 370. vbi locus, quem dixi, Iuris Saxonici relictus, quam a Schiltero *Exerc. ad D. XXXIII.* §. 27. explicatur. *Pro- uocatione* tamen ad auctorem ne donatarius quidem superfedere potuit, si auxilio donatoris a fraudis suspicione

se purgare, vel adeo rem ipsam obtinere vellet; quum sola donatoris obligatio ad praestandam euictionem, vt iure Romano, exsularet.

hh) *I. P. S.* Lib. III. art. 4. sub fin. *Ordo Iudic. Ciu.* l. l. e quibus locis simul intelligitur, pactum de non praestanda euictione nec Germanis olim incognitum fuisse. Idem exemplo tabulae ab *Io. Per. de Ludewig Reliqu. MSS.* T. VII. p. 480. seruatae iam Boehmerus vterque, *Iust. Henn.* quidem *Ex. de vsu et commodis pacti de praestanda euictione* c. 2. §. 24. in *Exercit. ad Pand.* T. III. p. 64. *Ge. vero Ludouicus, Vir Ill., in Praef. hui. Tomi* §. 23. p. 85. obseruauit.

ii) *I. P. S.* d. art. 36.

kk) *Ius Prou. Siles.* L. III. c. §. dist. 3. l. l. p. III. p. 90. iunct. Lib. III. c. 13. dist. 9. *ibid.* p. v. p. 10.

ll) *I. P. S.* Lib. III. art. 83.

mm) Schilterus l. l.

men Speculi Saxonici articulum si cum plane simili Iuris Weichbildici Magdeburgensis capiteⁿⁿ⁾, quod his verbis conceptum est: „Man soll aber ienem das gut lassen in seine gewer, der es kauft hat, und diesem zu behalten und zu verliesen, die weil ers vertrittet soll,“ comparaueris; valde probabile fit, quod iam dudum Scherz^{oo)} suboluit, textum utriusque Speculi hoc loco corruptum et e Iure Magdeburgensi, quod non solum reliquis fontibus, sed ipsi quoque rei naturæ melius conuenit, emendandum esse; quamvis nec huius Codicis versio, Speculi Saxonici *παράφρασις* haud adcuratiorem procul dubio sequuta, ab illo errore abstinerit, locum hunc latine sic exhibendo: „res tamen illa, pro qua litigatur, ad manus tradi debet venditoris, ad commodum vel damnum, quamdiu illam defendere valeat.“

Neque vero solum in rebus, *in scio* vel *inuito* domino ablatis, modus vindicationis is, quem descripsimus, fuisse videtur sollempnis; sed etiam, licet effectu diuerso, tunc, quum ipse dominus sua se possessione, puta, rem commodando, aut deponendo, aut oppignorando, sponte abdicasset, eaque possessio ad alium translata esset. Certe et hic eo magis necesse fuit nominari auctorem, aut, si res in plurium manibus fuisset, singulos, suo quemque ordine, quum ipsius adeo paroemiae notissimæ: „*Hand muß Hand wahren*,“ quæ maxime in iuris Saxonici mediæ monumentis^{pp)} frequentatur, origo ex eadem consuetudine repetenda sit, vt post *Io. Nic. Hertium*^{qq)}

Gund-

nn) *Ius Weichb. Magd.* art. 30. *Ius Prou. Siles.* Lib. III. c. 13. dist. ed. vulg.

4. et 13. *L. I. P. V.* p. 9. sq.

oo) Scherz^{ius} *l. l.*

qq) Hertius *de paroemiis iuris*

pp) *J. P. S.* Lib. II. art. 60. *Ius Weich. Magd.* art. 114. ed. Schott.

Germ. Lib. I. c. 18. §. 2. in *Comm. at. que Opusce.* Vol. II. T. III. p. 281. sq.

Gundlingius^{rr)} in primis et Rumpffius^{ss)} praeclare obseruaverunt. Fieri enim non potuit, quin hac via tandem veniret ad eum, cui actor ipse rem tradidisset, quique proinde solus eius nomine teneretur. Cuiusmodi iudicii ea fuit indoles, vt, simul atque actor rem ex sua possessione ipse dimisisse intelligeretur, reus ab omni euictionis metu securus praestaretur. Quid quod ex genuina huius regulae, promouendis commerciis rescindendisque litium ambagibus aptissima^{tt)}, sententia, a qua tamen Iura nonnulla statutaria recentioris aevi plus minusue recesserunt^{vv)}, ne bona quidem fide iustoue titulo tertius possessor opus habuisse videtur, dummodo auctor, a quo rem consequutus esset, eum, sicut par esset, defenderet^{xx)}. Quod colligere mihi videor non modo ex ratione regulae, in

rr) Gundlingius *Ex. laud.* c. 2. §. 9. in *Exercitiar. acad.* p. 877.

ss) Rumpffius *Diff. laud.* Sect. II. §. 25. p. 99.

tt) Cf. *Ioach. Potgieferi Tr. de indole et natura pignoris quoad ius gentium, iura et consuetudines Germaniae*, Sect. II. c. 2. §. 9. p. 135. sqq. Fischeri *Geschichte des deutschen Handels* T. I. c. 55. p. 798. ed. II.

vv) V. c. *Szar. Hamburg. nouiss.* P. II. tit. 2. art. 7. vbi *iusti tituli* expressa fit mentio, quam a Codicibus eiusdem iuris vetustioribus abesse, iam Rumpffius *Diff. laud.* Sect. II. §. 27. p. 105. animaduertit.

xx) In contrarias partes nihilominus abierunt non solum omnes fere,

quotquot adire licuit, Iuriconsulti patrii antiquiores, vt *Marib. Colemus Deciss. Germ.* P. I. Dec. 7. n. 7. sqq. *Dan. Meuius Comm. ad Iur. Lubec.* Lib. III. tit. 2. art. 2. n. 29. Hertius *Diff. de consuetudinibus domini translatiuis* §. 29. (in *Commentar. atque Opuscul.* Vol. I. T. III. p. 61.) et *Io. Amfelius Diff. de rationabilitate canonis: Hand muss Hand wahren* (Regiom. 1698. 4.) §. 44. sed etiam, saltem quod usum regulae hodiernum adinet, e recentioribus Riccius *Spec. de praescriptione Germanorum* c. 6. §. 4. p. 74. sqq. et *Exam. polem. doctrinae de dominio pignoris Germanici in creditorem translato* §. 10. p. 19. *Ioach. Luc. Steinius in der*

in Iure Lubecensi aliisque priscis Statutis expressa, qua, dum quisque fidem eius, cui semel credidit, sequi iubetur, magis ad dominum, quam ad tertium possessorem, respicitur, verum etiam ex *oppignorationis* exemplo, modis, quibus tertio conferri a commodatario etc. possessio possit, ab auctore Speculi Saxonici adnumerato; cuius manifeste ea est natura, ut neque bonae fidei locum faciat, neque iusti tituli vice fungatur, nisi minus probabilem eorum, qui dominium piguoris in creditorem olim transiisse statuunt, opinionem amplecti velimus.

§. 7.

Quae quum ita sint, facile, puto, constabit de causa, cur non solum Ius Saxonicum Prouinciale^{a)} et Weichbildicum^{b)}, sed etiam alia mediae iurisprudentiae monumenta^{c)} perpetuam euictionis praestanda

der Abhandlung des Lübischen Rechts Lib. III. tit. 2. §. 72. not.*** (T. III. p. 116.) Ge. Heur. Ayrerer Comment. Commodari et piguoris secundum iura statutaria comparatio §. 1. (in Opusc. Syll. nou. p. 142.) Rumpffius l. l. p. 107. Ern. Lud. Aug. Eifenhartus, Vir Ill., in Not. 3. ad Patris Grundriss der deutschen Rechte in Sprüchwörtern Sect. III. n. 9. p. 348. (vbi tamen Steiniius dissentientibus male ad censetur) atque Car. Ge. Curtius Diss. de rei vindicatione iure Lubecensi arctis admodum limitibus circumscripca (Ien. 1794. 4) §. 6. 7. Neminem, nisi Heineccium *Element. iur. Germ.* Lib. II. tit. 13. §. 368. not.* (T. I. p. m,

638.) et Ans. Diez. Güttschouim Diss. de studiis Lubecensium promovendi commercia, in primis nomarchiae auxilio (Gotting. 1788.) §. 10. in *Collectione Dissertat. ius Lubec. illustransium* p. 33. memini disputare aduersus bonae fidei necessitatem, licet iustum ritulum vel ipse Güttschouius a tertio possessore exigat.

a) I. P. S. Lib. III. art. 83.

b) *Ius Weichb. Magdeb.* art. 30. ed. vulg.

c) V. c. I. P. A. c. 314. inter *Additiones* ex Schilteri *Thesaurus* editioni Labrianae insertas; *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 32. pr. in *den Diplom. Byer.* P. III. p. 28. (vbi tamen loco: *fram de habe*, procul dubio legendum:

standae obligationem venditoribus rerum mobilium imponant. Vix enim emtor auctoris sui praesidio carere potuit, siue actor rem litigiosam sponte in alterius possessionem concessisset, siue eam inuitus amisisset. Hinc Ius Silesicum^{d)} non sine ratione, possessorem a venditore tuendum esse *vor allen anefang*, addidit. Cuius consuetudinis originem Glossa^{e)} e constitutione quadam Ottonis M. repetit, cui controuersias inter Iureconsultos super tempore vsucapiendarum rerum mobilium agitatae causam dedisse narrat. Quid, quod Schilterus^{f)}, subtilissimus iuris Germanici interpret, vestigia eius sanctionis in ipsis Langobardorum legibus, quales hodie supersunt^{g)}, visus est sibi reperisse; in qua tamen coniectura proponenda Ottonem Secundum cum Primo confundit, siquidem locus ab eo excitatus non huius, sed illius nomen prae se fert. Equidem Glossae fidem, quam alii^{h)} in-

dum: *faren de habe*) et Lib. III. c. 13. dist. 11. *ibid.* P. V. p. 10. nec non *Leges Goslarenses* tit. *van anefanghe* art. 17. in Leibnitii *Scriproribus rer. Brunswic.* T. III. p. 531. Vnde simul patet, debitam huic loco diligentiam haud adhibuisse Haltausium *Glossar. Germ. v. Geware* p. 704. sq. qui istam euictionis quouis tempore a venditore rerum mobilium exigendae facultatem nullibi extra Ius Goslarie a se obseruatam esse scripsit.

d) *Ius Prou. Siles.* d. Lib. III. c. 13. dist. 11.

e) *Glossa Germ. ad ad. ar. I. P.* 3. et *Iur. Weichb. Magd.*

f) Schilterus *Exercit. ad D.* XXXIII. §. 26.

g) *Lex VII. Ottonis II.* (seu secundum alios Lib. II. tit. 28. l. 5.) in *Barbarorum Legib. antiqu. ex rec. Pauli Canciani* Vol. I. p. 232.

h) *Petr. Heigius Quaest. iur. ciu. et Sax.* P. I. Qu. 8. n. 30. *Christ. Haenacius in der Vorbereitung zur Sächsischen Rechtsgelahrtheit* Cap. III. Sect. II. §. 50. 51. p. 161. et *Gruppenius in der Vorläufigen Antwort auf des von Senckenberg Visiones de collectionibus legum Germanicarum* §. 2. in *Schotti Sammlungen zu den deutschen Land- und Stadtrechten* T. II. p. 211. sq.

inconsultus, ut videtur, sequuntur, alii^{b)} rectius labefactare student, nunc in medio relinquo, licet mediæ ævi scriptores, si cui instituto ab auctore dignitatem conciliare vellent, eius originem ad imperium Ottonis M. subinde retulisse, haud ignorem. Quidquid autem sit, illud saltem ex obligatione, quam dixi, venditoris pronum fuit alveo, rem ipsam mobilem, cuius iacturam dominus iniuius fecisset, quovis tempore euinci, nec unquam vsu capi potuisse. Quam perpetuae auctoritatis vim vsu quoque forensi istorum temporum comprobata fuisse, non obscure intelligitur e verbis Ordinis Iudiciarii Ciuilis^{k)}, quæ sequuntur: „*Spreke euer die were* (id est, auctor factam a se venditionem confessus): *Her richter, jk bidde eens rechtes, na den dat hüt jn sünen weren heuet gehadt twintich Iair, sünt der tyt, dat icht oen verkochte, off ick oen 'yet volwaert hebbe, off wat dair een recht ome sü: So segge du: Her richter, Des tye ick an u, dat hie my des kopes bekennt, euer bidde eens ordels off hüs my to rechte yet waeren sulle, die wile die haue leuit? Dat vünt men dü.*“ E contrario si praescriptio securum praestitisset reum ab actoris petitione, non sine summa iniquitate emtor venditorem, elapso spatio vfucapioni praefinito, euictionis nomine conuenisset (quod tamen iure factum esse, Ordo Iudiciarius Ciuilis clare docet), quum reus nemini, nisi sibi ipse imputare deberet, quod, exceptione luculenta haud adlega-

i) Conringius *Tr. de origine iuris Germanici* c. 18. sub init. Thomafius *Delineat. histor. iur. civ.* §. 87. in *Christ. Gortfr. Hoffmanni Hist. iur. Rom. Inst.* Vol. I. P. II. p. 14. ed II. Iac. Fr. Ludouici *Praef. praem. Iuri Prouinc. Sax.* §. 4. et

Ayrerus *Diss. de aetate Speculi Saxonici* §. 3. in *Christ. Henr. Gortl Koechy, V. Conf., Thef. iur. Sax.* T. I. Sect. I. p. 108.

k) *Ordo Iud. Ciu. Lib. I. c. 13.* in *Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 143.*

legata, victus abierit. Cuiusmodi argumenti, ab euictionis perpetuo exigendae facultate ad illius periculum continuum et proinde cessantem praescriptionem ducti, exempla similia non solum apud Paul. Matth. Wehnerum^{l)}, Stürmerum^{m)} et Rumpffiumⁿ⁾ obuia sunt, sed etiam in nonnullis iuribus statutariis, vt Longosulensis^{o)} et Neomonafteriensibus^{p)}, leguntur^{q)}.

Quemadmodum igitur peculiari rerum mobilium vsucapioni in causis, quas vidimus, locus esse non potuit: ita in ceteris speciebus, vbi dominus re sua sponte se abdicasset, eiusque possessionem in alterum transtulisset, ne opus quidem ea fuisse, e paroemiae: *Hand mus Hand*

F 2

wakt.

l) Wehnerus *Practicar. iur. Obseruat. v. Gewehr* p. m. 171.

m) Stürmerus *Diff. laud. Sect. II. §. 4.* p. 30.

n) Rumpffius *Diff. laud. Sect. II. §. 27.* p. 106.

o) *Stat. Longosulensis a. a. 1556.* art. 13. in Walchii, V. III., *Beyrr. zu dem deutschen Rechte* T. VII. p. 280. sq.

p) *Neumünster'sche Kirchspielgebräuche* art. 40. in Dreyeri *Sammlung vermischter Abhandlungen zur Erläuterung der deutschen Rechte und Alterthümer* T. II. p. 1086.

q) Ipsum adeo *Ius Prouinc. Alemannicum*, licet in alia *d. capitis* 314. particula, argumentationis huius vim adgnosceret videtur, dum ait: „*wer ey gur eynem mann gibr zekausfen, das warend gur beyffet, der sol sein wer sein drey iare und eynen tag* (ergo ad

idem tempus, quod rebus mobilibus vsucapiendis praesitutum esse, c. 269. ed. Labr. monerat), *der im lande ist, über wie lang er kommet, er mus darumb antwurten.*“ Quem quidem locum cum altera, quam supra excitavi, eiusdem capitis clausula conciliare nescio, nisi diuersos vtriusque auctores fingas; cui coniecturae aliquid ponderis adcedit ab eo, quod clausulam posteriorem ex Additionibus editionis Schilterianae a Lahrio in contextum receptam esse constat. Forte igitur restricta in Speculo Sueuico ad tempus praescriptionis ibidem definitum euictionis praestandae necessitas eandem habet rationem, quam doctrina de peculiari rerum mobilium vsucapione *d. cap. 269.* proposita, cuius Romanum anam praebuisse, nemo facile negauerit.

wahren, vsu genuino, qui ad sola bona mobilia pertinuit'), recte colligimus. Cuius quum ea esset vis, vt quemlibet reum, nisi ab ipso actore causam possessionis haberet, ab euictionis metu tutum praestaret tantum abfuit, vt temporis auxilio egere crederetur is, qui talem actorem repellere vellet, vt in possessione licet nouissima aduersus dominum quamuis legitimum defendere se possessor quandocumque possit. Nec fugit haec limitum, quibus vsucapionis vtilitas olim in Germania fuit circumscripta, ratio Riccium^{a)}, Steinium^{b)} et Ayrerum^{c)}).

§. 8.

Quibus nostrae sententiae argumentis, ex ipsa rei natura habitis, nonnullae adcedunt obseruationes, quas diligentius mediae iuris prudentiae studium suppeditat. Sic, quoties in precise monumentis vsucapionis mentio quum vniuersae, tum maxime inter modos acquirendi amittendique domini fit, de nulla fere re, nisi de fundis, sermo esse solet. Quod, vt exemplo confirmem, provocho ad locum Iuris Saxonici Prouincialis^{d)} notissimum: „*teulich man mac sinen rechten gutes wol mit rechte anic werde, ab erz verkouft, oder versezet, oder usset, oder sich variaret kein sinen rechten herren,*“ quae tamen verba postrema Ius Alemannicum^{b)} in alium sensum detorsit. Similiter Scabini veteres^{e)} de folis praediis rebusque hereditariis

r) Cf. potissimum Rumpffii *Diff. Iud.* Sect. II. §. 27. p. 106.

s) Riccius *Spec. de praescriptione Germanorum* c. 6. §. 4. p. 74.

t) Steinii *Abhandlung des Lübschen Rechts* Lib. I. tit. 8. §. 16. not.* (T. II. p. 20.)

v) Ayrerus *Comm. Commodati et*

pignoris secundum iura statutoria comparatio §. I. not. k. in *Opusc. Syll. nou.* p. 144.

a) I. P. S. Lib. II. art. 24.

b) I. P. A. c. 315. ed. Lehr. quod pro: *variaret*, habet: *verirret*.

c) *Sentent. Scabin. in den Diplomas. Beyr.* T. VI. p. 110.

tariis cogitauerunt, dum de iure interrogati hunc in modum responderunt: „Was ein man bestezt in der stillen gewere Iar und tag an e erbe und an gute, adir suß sich voraldet und vor jart hette an erbe und an gute, das einer besessen hette, an faller und an samstler gewere her blibit billich dobei, wenne In nimant davon getribin mag;“ quod decretum etiam a voce: *sich voralden*, quam hoc sensu alibi me legere haud memini, insigne esse videtur. Deinde auctor Ordinis Iudiciarii Ciuillis, in recensendis reorum exceptionibus alioquin diligentissimus, dum de rebus mobilibus in iudicium deductis loquitur, ne verbo quidem praescriptionem commemorat, nisi in singulis, quibus eam et olim adcommodatam fuisse supra demonstraui, exemplis, vt, si de rebus inuentis^{d)}, furibusue ereptis^{e)}, litigetur, quum e contrario eiusdem in controuersis ad fundos spectantibus vsum diferte agnoscat^{f)}; vnde recte, si quid video, colligitur, illa saltem tempestate vsucapionem bonorum mobilium tam late, ac vulgo existimant, nondum patuisse. Sed forsitan quis obiecerit, Ordinem Iudiciarium, si Grupenium^{g)} audiamus, ab eodem scriptore, qui Glossam Iuris Prouincialis adornauit, esse compilatum; hanc vero praescriptionis fines passim et ipsam proferre^{h)}, vt proinde silentium, quo idem auctor instituti nostri mentionem in alio opere suppresserit, nihil aduersus receptae opinionis veritatem valere videatur. Ad quam dubitationem duplici potissimum ratione respondendum esse

F 3

duco:

- d) *Ordo Iudic. Ciu. Lib. I. c. 12. in Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 141.* g) Grupenius in *Praef. praem. Speculi Saxonici versioni Belgicae.*
 e) *Ibid. c. 15. p. 146.* h) Quod quomodo fit intelligendum, infra §. II. docebo.
 f) *Ibid. c. 23. et c. 27. p. 157.*
 sq. et p. 163.

duco: tum, quod Ioannes a Buch Glossam non tam ipse scripserit, quam a variis Iureconsultis antiquioribus concinnatam digesserit, qua occasione facile vnam alteramue interpretationem minus idoneam, à qua ipse forte dissentiret, adoptare potuit; tum, quod non omnia, quae Glossa praesertim ex sententia iuris Romani tradidit, forensium usum olim reapse habuerintⁱ⁾. Quid, quod talem praescriptionis ambitum ipsi adeo vetustiores Codices Statutorum eiusmodi, quorum recensiones posteriores eius indolem in primis adcurate definierunt, vt Iuris Lubecensis tabulae, annis 1158.^{k)} et 1240.^{l)} conditae, penitus ignorant. Denique nec alienum ab hoc loco videtur exemplum Iuris Iutici anno 1240. propositi (*Lowbuch*), quod, quamuis multarum consuetudinum patriarum memoriam illibatam nobis conseruauerit, tamen tantum abest, vt usucapionis rerum mobilium regularis vestigia exhibeat, vt recentioris demum commentatoris, *Ioach. Blütingii*^{m)}, somnia partum illum integerrimo iuris domestici monimento adfinxerint. Ita enim hic: „So viel aber die Verjährung der beweglichen Güter betrifft, erachte ich diesem Jütischen Lowbuche gemäfs zu seyn: so jemand ein beweglich Gut mit einer guten Ankunst erlangt, und ohne gerichtliche Klage jamling (d. i. ein umgehendes Jahr und sechs Wochen) ruhsämlich besessen hat, solches erfitze der getreue Inhaber und werde desselben Eigenthümer dadurch: *argumento textus et glossae* in c. 23. L. I. *Lowb.*“

§. 9.

i) Grapenius *Observat. rerum et antiquit. Germ. et Rom.* Obf. 30. c. 2. p. 502.

k) *Iustitia Lubecensis* d. a. 1158. ap. de Westphalen *Monim.* ined. T. III p. 619. sqq.

l) *Codex iuris Lubecensis antiquissimus vernaculus* d. a. 1240. *ibid.* p. 639. sqq.

m) *Blütingius Observat. iur. Cimbr.* c. 6. ap. de Westphalen I. I. T. III. p. 2190.

§. 9.

Verum enimvero nec dissimulandae sunt, quae nostram qualemque sententiam premunt, difficultates; licet tota disputatio sit ex eo genere, in quo veritas numquam ita potest inuestigari atque ad liquidum perducī, vt nulla plane dubitandi materia superfit. Haec enim est fontium, vnde iuris patrii antiquitates plerumque hauriendae sunt, ratio, vt ad eos concinnandos plus fere fortuna, quam hominum diligentia, valuerit, siquidem maxima decretorum, quae continent, pars inter ipsum iudiciorum strepitum, non vno tempore et loco ad eam, qua hodie vtimur, formam adoleuit. Itaque, vt ab argumento a perpetua praestandae euictionis necessitate petito incipimus, sane, quotiescumque Ius Prouinciale Saxonicum^{a)}, Weichbildicum^{b)}, Alemannicum^{c)} et Silesicum^{d)} rerum mobilium mentionem faciunt, simul bonorum genus illud, quod *Eigen* vocant, vna oratione contingunt, idque eodem euictionis iure singulari censerī tradunt. Quo nomine quum res soli, vt supra (§. 2.) vidimus, intelligendae sint, facile quis, aut harum non magis, quam bonorum mobilium, vsucapioni generali locum esse potuisse, ideoque male nos sententiae nostrae rationes §. 5. subduxisse, aut minus probabilem limitum, quibus vsucapio olim esset circumscripta, coniecturam e continuo euictionis periculo capi, existimauerit. Quenam admodum autem, quo minus illud largiamur, infinita mediae aetatis testimonia prohibent: ita, nisi contrariae argumentationi concedere,

a) I. P. S. Lib. III. art. 83.

nes ex Schilteri *Tthesauro* editioni Lahrianae insertas.b) *Ius Weicbb. Magd.* art. 30. ed. vulg.d) *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 32. pr. in *den Diplom. Beyr.* P. III. p. 28.c) I. P. A. c. 314. inter *Additio-*

dere, victasque dare manus velimus, omni virium contentione eo erit entendum, vt loca iurisprudētiaē mediae, quae res immobiles mobilibus hactenus exaequare videantur, cum reliquo vfucapionis, qualis in rebus immobilibus quondam obtinuit, iure apta interpretatione conciliemus. Quum igitur cardo disputationis in idoneo articuli Iuris Saxonici, quem dixi, intellectu versetur, age, hunc integrum transcribamus: „*Swer ein gut lihet oder lehet einen anderen, der sal iz in geweren iar und tac. Swer eigen oder varende verkouft, des sal her gewere sin die wile, das her lebt.*“ Cuius regulae in Iure Weichbildico iisdem verbis obuiaē fundum in alio Speculi Saxonici^{e)} loco visus mihi sum animaduertere, vbi Reppouius: „*Swer ouch, ait, deme anderen gut in sine gewere let, e erz ime uf laze, her sal in in der gewere verstan, die wile erz ime nicht uf gelazzen hat, siwenne her siner gewereschaft bedarf.*“ Vnde veram prioris articuli sententiam hanc quidem esse colligo. Qui praedium (siue feudale, siue allodiale), *consensu iudicis* alienauit, post annum et diem euictionis nomine non amplius tenetur; quum e contrario pro fundo allodiali *priuatim* vendito tam diu respondere obligatus sit, donec emptori eundem *in iudicio* tradiderit. Quam interpretationem, iam Zobelio^{f)}, Colero^{g)} et Blütingio^{h)} probatam, non solum varia mediae iurisprudētiaē monumentaⁱ⁾, annale tempus huic negotio

e) I. P. S. Lib. I. art. 9.

f) Zobelius *Nor. ad I. P. S. Lib. III. art. 83. litt. d. et Nor. margin.*

g) Colerus *Deciss. Germ. P. I. Dec. 20. n. 9.*

h) Blütingius *l. l. c. 9. in de*

Westphalen Monim. ined. T. III. p. 2209.

i) Vt *Ius Weichb. Magd. art. 21. init. iunz. art. 20. ed. vulg. et Ius Caesur. P. II. c. 106. in Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 71.*

49

gotio praefinitum ad alienationes publica fide factas itidem restringentia, sed etiam vocabula: *leihen et lehen*, quae de praediis vsurpata semper sollemnem traditionem respiciunt, nec non verbum *verkaufen*, de vtroque rerum tam mobilium, quam immobilium genere vicissim adhibitum, quo contractus priuatim celebratus significari solet, confirmant. Quum vero nihilominus fieri posset, vt, quamuis subsequuta sollemni traditione, lapsoque spatio annali ad consequendam legitimam possessionem necessario, tamen possessor idoneam securitatem nondum adeptus videretur, puta, propter aduersarii absentiam vel minorem aetatem: inuenta est regula vniuersalis, in Iure Weichbildico Magdeburgensi^{k)} clare expressa: auctorem, quamdiu possessori praedii euictionis periculum imminet, tandiu ad eam praestandam obligari, nec prius, quam plenissima possessori securitate acquisita liberari. Quam ob causam d. art. LXXXIII. possessorem ad illud dumtaxat tempus, quo res ipsi publice fuerit tradita, defendi vult; nulla exceptionum, in quibus ne annalis quidem possessio perpetuam auctoritatem tribueret, mentione facta, quam Glossa^{l)} demum, textum nostrum cum aliis iuris Saxonici sententiis conciliatura, suppleuit. Omnino autem tota de praediorum allodialium^{m)} vsucapione doctrina his quidem principiis, quae,

k) *Ius Weichb. Magd art 21.* sub fin. ed. vulg.

l) *Gloss. Germ. ad d. art. 21.* „Ihr sollt sonderlich wissen: ist dieß ein eigen, das der gegeben soll, so soll er merken, gegen wen er gegeben soll; denn soll er ihm gegeben gegen einen gegenwärtigen, so ist er ihm pflichtig über

Jahr und Tag zu gewehren Ist's aber gegen einen ungegenwärtigen, so muß er sein Gewehrer seyn, dieweil er lebt (sonderlich doch in dreysig Jahren, und Jahr und Tag).“

m) Nam in bonis feudalibus nulli, nisi annali, praescriptioni locum fuisse, e. I. F. S. c. 13. (in *Corp. Iur. Feud.*)

quae, quo melius lectores de nostra coniectura iudicare possint, obiter adtingenda esse duco, apud maiores nostros regebatur. Ante omnia causae, ex qua, qui rem vsucapere vellet, eandem sibi vindicaret, habita est ratio. Quae pro aeui illius ingenio atque indole triplex esse potuit: hereditas, alienatio aut occupatioⁿ⁾. Qui fundum aliquem occupauerat, nisi eum ex errore pro derelicto habuisset, praescriptione nec olim egebat, sed statim rem adquirebat, vt Glossa^{m)} testatur. Quodsi tamen eo, quo dixi, modo errasset, putaverim, regulam de possessione legitima, in Iure Prouinciali Saxonic^{p)} propositam, etiam huic speciei recte fuisse adcommodatam. Hereditario titulo innixus reus habebat aduersarium, qui aut ipse simile ius sibi, vt heredi proximiori, competere adfereret, aut rem tamquam aliunde a se adquisitam vindicaret. Nec postremam speciem disertis verbis decisam reperi, licet et eam ex iustae possessionis principiis aestimari consueuisse verisimile videatur. Vtraque vero parte ad ius hereditarium prouocante, praescriptioni XXXI annorum, sex septimanarum et trium dierum indistincte locus erat^{q)}, quamquam haec ab initio nonnisi in gratiam eorum, qui tempestiuam hereditatis petitionem sine culpa sua omisissent, introducta esse vide-

Senckenb. p. 270. sq. ed. nouiss) et
Ord. Iudic. Ciu. Lib. I. c. 27. (in *Corp.
 Iur. Germ. Senckenb.* T. I. p. 163.) vbi
 simul, hac in re ius feudale a ciuili
 discrepare, disertis verbis traditur,
 satis constat. Cf. *Ordo Iud. Feud.* c.
 10. et c. 29. (*ibid.* p. 262. et p. 302.
 sqq.) et Ricci Spec. de praescriptio-
 ne *Germ.* c. 4. §. 1. p. 27. sq.

n) Cf. *Gloss. Germ.* I. P. S. ad
 Lib. II. art. 44.

o) *Glossa d. l.*

p) *I. P. S. d. arr.* 44. Cf. supra §. 5.

q) Arg. *I. P. S.* Lib. I. art. 29.
Ord. Iud. Ciu. Lib. I. c. 23. et c. 27.
 l. l. T. I. p. 158. et p. 163. Cf. *Glossa
 Germ. ad I. P. S.* Lib. I. art. 70. et
 ad *I. F. S.* c. 13.

videtur^r). Si denique possessor rem alienatione inter viuos facta sibi obuenisse excepisset: rursus, prout actor ius suum ex hereditate vel alio fundamento repeteret, praescriptionis tempora variabant. In illo enim casu breviori, quam tricenaria praescriptione, submoueri actor non poterat^s), nisi reum, qui fundum fide iudiciali traditum ultra annum et diem quiete possedisset, auctor contra aduersarium, iusta diuturnioris silentii excusatione haud usum, legitime defendisset^t). Vbi vero actor alium, quam hereditarium, titulum adlegasset (quo etiam ius retractus gentilitii in vniuersa Germania frequentatum pertinuisse censeo): spatium ad praescriptionem necessarium tum pro modo alienationis, tum pro actoris conditione, diuerse computabatur^v). Rei enim in iudicio alienatae dominium ipso an-

G 2

nalis

^r) Hinc etiam *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 22. pr. (*in den Diplom. Beyrr.* P. III. p. 26.) usum tricenariae praescriptionis in causis hereditariis ad absentes restrinxit, et in *dist. I.* quae-nam regiones pro exteris habendae sint, definiuit. Simile praesentium atque absentium discrimen statuit recentius *Responsum Scabinorum ibid.* P. VI. p. 91. publici iuris factum, quorum *Sententiae Scabinorum adiectae editionibus Speculi Saxonici Zobelianis* P. I. c. 6. *dist. 3.* et c. 7. *dist. 2. 4.* et 5. conferri merentur.

^s) Cf. loca not. *q.* praecedente excitata.

^t) *Ius Weicbb. Magd.* art. 69. ed. vulg. l. art. 36. ed. Schott.

^v) Has diuersitatis in ineundis praescriptionis rationibus causas praeter loca *Iuris Saxonici Prouincialis* (Lib. III. art. 83. iunct. Lib. I. art. 9.) *Magdeburgensis* (art. 21. init. iunct. art. 20. et 30. vulg. edit.) et *Caesarei* (P. II. c. 90. et c. 106. in *Corp. Iur. Germ. Senckenb.* T. I. p. 62. sq. et p. 71.) supra commemorata adgnoscent etiam *Gloss. Germ. I. P. 5.* ad Lib. I. art. 70. et *Gloss. Iur. Weicbb.* ad d. art. 21. nec non *Ius Prou. Siles.* Lib. I. c. 35. *dist. 1. c. 36. dist. 3. c. 37. dist. 1. c. 39. dist. 2.* et c. 44. pr. *in den Diplom. Beyrr.* P. III. p. 29. sqq. Eandem sententiam, in qua praesentes habemus *Senckenbergiam Selectr. iur. et histor.* T. III. p. 546.

Kop-

nalis temporis lapsu expirabat, dummodo intra illud verus dominus praesens, nec iusta ratione impeditus fuisset; quum e contrario, si alienatio priuatim facta esset, aut impedimenta, quae dominum a negligentiae suspicione excusarent, nondum cessassent^{x)}, vsucapioni stricto iure ne locus quidem esse crederetur, donec recentior, vt videtur, fori vsus ab isto rigore recederet, et huic quoque speciei tricenariam praescriptionem adtemperaret^{y)}, quae tandem in fundis allodialibus vniuerse obtinuit. Quando igitur aevo antiquiore possessor bonorum immobilium annali praescriptione tueri se vellet, duo maxime exigebantur, primo, ne verus dominus legitime impeditus, deinde, vt ipse reus ad sacramentum, quod supra (§. 5.) descripsi, praestandum paratus esset; quibus postremo addebatur iudicialis traditionis necessitas, quoties rem alienatione in se translata fuisset, reus contestabatur. Quae quidem momenta omnia quum a

Koppium *Nachr. von der Hessen Casselschen Gerichtsverfassung* T. I. Sect. I. §. 23. p. 39. et *Ern. Christ. Westphalium im Deutschen und Reichsfürndischen Privatrechte* T. II. c. 58. §. 2. p. 288. adiuvant exempla iurium statutariorum Germaniae septentrionalis tum antiquiora, tum vero etiam recentiora, collecta a Riccio *Spec. de praescriptione Germanorum* c. 6. etc. II. & *Westphalen Praef. ad T. III. Monim. ined.* p. 132. sqq. et a Pufendorf *Obss. iur. uniu.* T. I. Obf. 95.

x) Plane huc faciunt verba *Legis familiae S. Petri a Burcardo, Epi-*

scopo Vormariensi. circa a 1024. praescriptae (in *Io. Fr. Schannati Historia Episcop. Vormar. T. II. p. 45.*); „Si quis praedium vel hereditatem suam infra familiam vendiderit, — si absens aliquis heredum est, postea reuertitur, et si infra spatium illius anni hoc reuertit, postea iure carebit.“ Etiam *Ius Caesareum* d. c. 90. et *Silesicum* d. Lib. I. c. 35. dist. I. annum praescriptionis in eiusmodi causis a sublato demum impedimento currere praecipit.

y) *Gloss. Iur. Weicbb. Magd.* ad d. art. 21.

tricenaria praescriptione in subsidium recepta abesse possent^{z)}: huius quidem, ut itidem iam vidimus, plane aliam fuisse indolem, quam usucapionis annalis, cum iusta possessione (*rechte Gewehr*) saepenumero coniunctae, sponte intelligitur. In primis autem inde sequitur, perpetuam praestandae euictionis obligationem, qualem iuris nostri fontes fundorum venditoribus tribuunt, multo esse angustiore[m] ea, quae rerum mobilium venditoribus ibidem imponitur, minimeque ab vno bonorum genere ad alterum e reliqua vtriusque obligationis similitudine argumentum duci posse.

Nec magis a nostra sententia dimoueri nos patimur alia difficultate, ab exemplis quarumdam legum Germanicarum, quae eadem principia, vnde nos, abhorruisse ius Saxonicum medium ab vniuersali rerum mobilium usucapione, inferre ausi sumus, iuxta expressam talis instituti mentionem exhibent, profecta. In qua disputatione sermo nobis erit de duobus tantum huius generis locis prae primis illustribus, altero quidem Iuris Lubecensis, Hamburgensis altero. Illud^{aa)} enim bona quaecumque in urbem inuecta, nisi e maritimis regionibus aduenerint, post annum et diem usucapi, disertis verbis significat; hoc vero triennii praescriptionem in rebus mobilibus regulariter obseruari praecipit^{bb)}, exceptis iisdem bonis, ad quorum possessionem perpetuo retinendam Iure Lubecensi numquam opus est aliqua usucapione^{cc)}, puta, per mare adlatis, vtpote quae Ius

G 3

Ham-

z) Koppius l. l.

aa) *Ius Lubec.* Lib. I. tit. 8. art. 1.

bb) *Ius Hamburg.* P. I. tit. 21.

art. 1.

cc) Ita quidem locum *Iuris Lubec.* modo adlegatum interpretantur Stei-

nus in der *Abhandlung des Lübschen Rechts* Lib. I. tit. 8. §. 14. (T. II. p. 14. sq.) Güttschouius *Diss. laud.* §. 9. (in *Collect. Dissert. ius Lubec. illustrantium* p. 25.) et Curtius *Diss. laud.* §. 10. p. 17. sq.

Hamburgense pro varia praescribentis conditione modo confestim, modo post annum tertio possessori adiudicat^{dd)}. Ac nihilominus utrumque Ius Statutarium^{ee)} vindicationem rerum mobilium ad easdem regulas adligavit, in quibus nos, quoniam in Iure Provinciali Saxonico aliisque iuris Saxonici medii fontibus et ipsae occurrerant, praecipuam causam, cur maiores nostri usucapionem rerum mobilium generalem olim ignorauerint, vixi nobis sumus reperire; quod maxime de paroemia: *Hand muss Hand wahren*, dictum esse velim. Verum enimvero, quod primum est, iam supra (§. 8.) monuimus, ab antiquissimis Iuris Lubecensis recensionibus, a. 1158. et 1240. concinnatis, locum de praescriptione rerum in urbem inuectarum prorsus abesse, licet iam Codex posterior tam paroemiam illam^{ff)}, quam alia praecepta ad rei vindicationem spectantia^{gg)} contineat. Codex autem Iuris Hamburgensis a. 1270. exaratus tametsi annum rerum ultra mare adlatarum usucapionem^{hh)}, iuxta canonem, quem saepius excitavi: *Hand muss Hand wahren*ⁱⁱ⁾, disertis verbis commemorat, tamen nec ipsis Statutorum Hamburgensium recentiorum conditoribus illum iuris antiquioris articulum visum esse satis idoneum ad con-

dd) *Ius Hamburg.* P. II. tit. 19. art. 2. et 3. Cf. Io. Sam. Strykii *Diff. de praescriptione rerum per mare adlatarum secundum Statuta Hamburgensia* (Hal. 1710. 4.) et potissimum Rumpffii *Diff. laud.* Sect. II. §. 33.

ee) *Ius Lubec.* Lib. III. tit. 2. art. 1. 2. tit. 4. art. 8. 9. Lib. III. tit. 1. art. 2. 3. et 6. *Ius Hamburg.* P. II. tit. 2. art. 7. tit. 8. art. 8. et P. III. art. 35.

ff) *Codex iuris Lub. antiquiss. vernaculus d. a. 1240.* art. 144. ap. de *Westphalen Monim. ined.* T. III. p. 655.

gg) *Idem Cod.* art. 125. *ibid.* p. 653.

hh) *Codex antiquiss. iur. Hamburg.* P. VII. c. 9. *ibid.* T. III. p. 3006.

ii) *Idem Cod.* P. VIII. c. 21. *ibid.* p. 3012.

constituendam generalem, quamdam, ex qua rerum mobilium vfucapio aestimaretur, regulam, exinde patet, quod praeter eum aliud caput, quo triennii praescriptio cuiuscumque generis rebus mobilibus est praefinita, quodque, vt iam Güttschouius^{kk}) animaduertit, manifeste originem ex iure Romano traxit, inferendum curauerunt. Deinde, quod praecipue Ius Lubecense adinet, per res in vrbe translatas proprie ne omnia quidem bona mobilia, sed solae merces venales intelligi debent^{ll}), quapropter vera totius legis ratio in commerciorum fauore, qui similibus statutis etiam alibi fanciendis causam dedit^{mm}), posita esse videturⁿⁿ). Neque tamen negari potest, recentiorem fori vfum huius quoque instituti fines ita protulisse^{oo}), vt hodie procul dubio ad quascumque res mobiles pertineat. Tandem, quod vltimo loco obseruari velim, potest vtique, saltem iure Lubecensi, fieri, vt sola regula, quae quemlibet dominum alterius, cui rem tradidit, fidem sequi iubet, tertio possessori nondum plenam praef-

kk) Güttschouius *Diff. laud.* §. 9. not. 2. l. 1. p. 24. Vnde et Rumpffius *Diff. laud.* Sect. II. §. 34. de hodierno rei vindicationis vfum in foro Hamburgensi ita censuit: „Pater, nos in rei vindicationis doctrina parum ius nostrum particulare, parum Romanum sequi. Illud, si agitur de re mobili, quae a domino non in iure e possessione dimissa in tertium bonae fidei possessorem translata est; Romanum vero — in mobili, quae non eo, ut dictum est, modo in alterius possessionem peruenit. Res autem mobiles et apud nos iura triennium vindicandas.“

ll) Steinius *l. 1. Lib. I. tit. 8.* §. 12. (T. II. p. 12.)
 mm) Vt *Star. Rigens.* d. a. 1270. art. 93. in *a Pufendorf Obf. iur. vniu.* T. III. Adp. p. 253. et *Star. Stradens.* d. a. 1279. P. VII. c. 7. ibid. T. I. Adp. p. 210. Cf. supra §. 5.
 nn) Vid. Heineccii *Diff. de praescriptione annali iuris Lubecensis: a iure communi diuersa* §. 6. 7. in *Opuscul. varior.* Syll. p. 880. sqq. Riccii *Spec. de praescriptione Germ.* c. 6. §. 1. et Güttschouii *Diff. l. 1.*
 oo) Steinius *l. 1. §. 13. p. 13. sq.*

praestet securitatem, sed ad hanc consequendam usufructu omnino opus sit. Quum enim ex eodem iure integrum sit domino, reddito pretio, rem ab ipso bonae fidei possessore redimere^{pp)}: habet sane eius usufructus hanc vim, ut, ea completa, possessio naturam domini perpetui induat, nec tertius amplius habeat, quod relinendi facultatem, priori domino alioquin haud denegandam, vereatur^{qq)}.

§. 10.

Redeamus ad iuris Saxonici medii de usufructu rerum mobilium principia, qualia supra ex ipsis fontibus demonstrare conati sumus. Quorum summa haec erat: instituti nostri, antequam ius patrium cum peregrino coaluerit, multo angustiorem, quam hodie, usum reapse fuisse, vtpote qui ultra hereditatis petitionem (§. 3.), rerumque inuentarum, furibus ac praedonibus ereptarum, vel in eorundem patrimonio post mortem repertarum, item adluuione adquisitarum, vindicationem (§. 4.) minime patuerit, quandoquidem in ceteris bonis mobilibus aut aeterna esset veri domini auctoritas, aut tertius possessor, regulae: *Hand mijs Hand wahren*, auxilio tutus, ne opus quidem haberet beneficio usufructus (§. 6. 7.). Quae quum ita sint, etsi, quid in praescriptione tam arctis limitibus circumscripta circa bonam fidem, iustum titulum, tempus definitum obtinuerit, vix peculiari disputatione indigere videtur, tamen, ne plane ἀσύβολοι discessisse arguamur, illud monebimus, quod e fontium, quibus testimonium denunciauimus, concentu manifeste elucet, tantum abesse, ut maioribus nostris subtilitas usufructus

pp) *Ius Lubec.* Lib. III. tit. 2. art. 2. 76. *Curtius Diff. laud.* §. 5. not. f.
qq) *Riccus* 1. l. c. 6. §. 4. p. 8. et §. 8. p. 16.

capionis eiusmodi, qualem ius Romanum post multorum seculorum
 usum effinxit, adriserit, ut iidem in simplici consuetudine, *certorum*
iurium iacturam ex lapsu temporis determinati aestimandi, litium
 utique ambagibus refecandis aptissima, adqueuerint. Quod enim,
 patrio more in vsucapionem Romanam transformato, Romana quo-
 que in constituendis vsucapionis conditionibus seueritas ad institutum
 domesticum translata intelligitur, id quidem, ut mox docebimus,
 sequiori demum aetati, nimio iuris peregrini amore captae, tribuen-
 dum est. Vnde facile constabit de causa, cur ipsi fontes, quoties
 de nostra praescriptione loquuntur, nec bonae fidei vnquam, nec
 iusti tituli mentionem faciant, nisi huc referre velis ea, quae ali-
 quando praeter temporis definiti lapsum a praescribentibus exiguntur,
 velut a rerum amissarum inuentoribus, ut eas rite proclamari cu-
 rent (§. 4.); quae tamen non tam ex iure Romano, quam patrio,
 profecta videntur. Plane igitur, quae iam Thomasio*) de tri-
 cenaria fundorum vsucapione Saxonica his verbis obseruauit: „*prima-*
rio (Germani) non respexerunt eo, ut ciues ad vigilantiam excitent in vin-
dicandis iuribus suis, sed ad solam utilitatem publicam et litium terminatio-
nem, ut videlicet dominia rerum sint in certo — vnde verosimile euadit,
eos in hac immobilium praescriptione nec requisuisse bonam fidem, nec
iustum titulum,“ etiam mobilium rerum vsucapionis speciebus iis,
 quas fontes domestici exhibent, recte adcommo-
 dantur. Ac nesci-
 rem sane, quomodo praescribens in exemplis ibidem nominatim ex-
 pressis ad bonam fidem prouocare potuisset, quum alieni domini-
 conscientia ipsum acquisitionis modum, ut inuentionem reiue furi
 ereptae occupationem, necessario stipata fuerit. Quam ob causam
 fen-

*) Thomasio *Nox. ad rit. Inst. de Vscap.* p. 160.

sententiae eorum, qui cum Riccio^{b)}, Heineccio^{c)}, Steinio^{d)}, Eifenharto^{e)}, Io. Heumanno^{f)}, Wiefandio^{g)}, Viro Illustri, *Ern. Christ. Westphalio*^{h)}, *Estore*ⁱ⁾, nec non *Rundio*^{k)}, *Gottl. Wernsdorffio*^{l)} et *Guil. Aug. Fr. Danzio*^{m)}, Viris Illustribus, illam bonae fidei iustique tituli necessitatem saltem e plerisque praescriptionis Germanicae antiquioris speciebus exulasse statuuntⁿ⁾, novum adeo pondus ab ipso nostri instituti exemplo accedere; discrimen

b) Riccius *Spec. de praescriptione* Germ. c. 4. §. 3.

c) Heineccius *Element. iur.* Germ. Lib. II. tit. 4. §. 120.

d) Steinius *Abhandl. des Lübbischen Rechts* Lib. I. tit. 3. §. 81. (T. I. p. 108. sq.)

e) Eifenhartus *Grundsätze der deutschen Rechte in Sprüchewörtern* Sect. III. n. 26. A. §. 3.

f) Heumannus *Geist der Gesetze der Deutschen* c. 18. §. 7. p. 264. ed. II.

g) Wiefandius *Iurist. Handbuch v. Verjähren* §. 2. p. 1126.

h) Westphalius *Diff. de indole bonae fidei in praescriptionibus* (Hal. 1764. 4.) §. 21.

i) *Estor Deutsche Rechtsgelahrheit* T. III. §. 2872.

k) *Rundius Grundsätze des gemeinen deutschen Privatrechts* §. 272. p. 208. ed. II.

l) *Wernsdorffius Diff. An ex*

legibus Saxonibus in praescriptione actionum personalium bona fides necessaria sit? (Viteb. 1792. 4.) §. 20.

m) *Danzius Handbuch des deutschen Privatrechts* §. 269. et 272. T. II. p. 507. lqq.

n) Contrarium quidem visum est *Pufendorfio Obss. iur. uniu.* T. I. Adp. p. 23. not. ** et *Io. Henr. Christ. Selchowio Element. iur. Germ. priv. bod. Part. Spec. Lib. III. c. 3. Sect. I. §. 444.* Sed *Ius Prouinciale Hadelense* P. II. tit. 18. ad quod ille potissimum prouocauit, manifeste est aetatis valde recentis, multisque iuris peregrini laciniis corruptum; parocmia vero: *bunder Jahre Unrecht ist nicht Eine Stunde Recht*, cui hic plurimum tribuit, non tam ad praescriptionem, quam ad longam consuetudinem, pertinet. vt *Eifenhartus l. l. Sect. I. n. 8. p. 20.* praecclare obseruauit.

men autem, quod Stürmerus^{o)}, *Theod. Gr. Guil. Emminghausius*^{p)} et *Koppius*^{q)} inter annalem ac tricenariam praescriptionem hactenus intercessisse censuerunt, de sola possessionis praediorum legitimae (*der rechten Gewehr*) indole (§. 5.) adciendum esse videtur.

De *tempore*, in causis nostrae vscapioni obnoxii sollempni, superest, vt pauca adiiciamus. Quod modo *anno et die*, modo *sex septimanis* includi diximus. Ac *diei* quidem, anno praesertim in huius generis quaestionibus et olim et vero etiam nunc addi soliti, quam varia extra Saxoniam sit computatio, iam *Riccius*^{r)}, a *Pufendorf*^{s)}, *Car. Frid. Elfaefferus*^{t)} et *Wiefandius*^{v)}, Viri Illustres, prolixè docuerunt. Iure autem Saxonico pridem receptum fuit, vt haec formula de dilatione Saxonica, quam sex septimanas et tres dies comprehendere constat, intelligeretur. Quamquam enim *Glossa*^{x)} verba: *Iahr und Tag*, explicat per sex septimanas ultra annum, cui interpretationi etiam Ius Feudale Saxonicum^{y)} et *Weichbildicum Magdeburgense*^{z)} adstipulantur; eiusque auctoritate adducti

H 2

Andr.

- o) Stürmerus *Diff. laud. de jurist. Beobachtungen und Rechtsfälle annali rerum immobilium praescriptione Germanica* Sect. I. §. 6. not. q. p. 8.
 p) *Emminghausius Comm. in ius Sufanense antiquiss.* ad art. 34. p. 128.
 q) *Koppius l. l. T. L. Sect. I. §. 23. not. f. p. 40.*
 r) *Riccius l. l. c. 12.*
 s) a *Pufendorf l. l. T. II. Adp. p. 173. sq.*
 t) *Elfaefferus Gemeinsinnzige*
jurist. Beobachtungen und Rechtsfälle
 T. I. n. 2. p. 25. sqq.
 v) *Wiefandius Pr. de origine anni Saxonici eiusque usu hodierno*
 p. 4. sq. et p. 7. sqq.
 x) *Glossa Germ. I. P. S. ad Lib. I. art. 38. et Iur. Weichb. Magd. ad art. 4.*
 y) *I. F. S. c. 13. et c. 27. in de Senckenberg Corp. Iur. Germ. Feud. p. 270. et p. 277. ed. nouiss.*
 z) *Ius Weichb. Magdeb. art. 21. ed. vulg.*

Andr. Rauchbarus^{aa)} et *Christ. Wilduogelius*^{bb)} coniciunt, sequiorem usum forensem triduum, quod excurrit, adieciisse: tamen, si illum computandi spatii Saxonici modum (quod *Gundlingius*^{cc)}, *Heineccius*^{dd)}, *Walchius*^{ee)}, *Ern. Lud. Aug. Eifenhartus*^{ff)} atque *Wiesandius*^{gg)}, ipsa adeo *Glossa*^{hh)} suffragante, probauerunt) ex consuetudine veterum Germanorum reos in diem decimum quintum (*über vierzehn Nächte*) citandi originem trahere meminimus, verisimile fit, *Glossam* in more habuisse, vt *sex septimanarum* adpellatione interuallum, quod triduo amplius esset vulgari tempore, significaret. Certe quemadmodum in aliis nonnullis iurisprudentiae mediae monumentisⁱⁱ⁾ *sex septimanis* tres dies aliquando disertis verbis adduntur, ita omnem dubitationem eximit *Ius Prouinciale Silesicum*^{kk)}, dum ait: „*Jar und tag ist ein jar unde sechs wochin und drei tage*“. Quae quum ita sint, in reliquis quoque praescriptionis speciebus (§. 4.) spatium illud *sex septimanarum*, cuius *Ius Saxonicum*

Pro-

aa) *Rauchbarus Quaestionum Rechte in Sprüchwörtern* Sect. III. num. P. II. qu. 24. n. 34. 26. B. §. 2. p. 239.

bb) *Wilduogelius Diss. de termino Saxonico* (ten. 1700. 4.) c. 8. gg) *Wiesandius I. I. p. 7.*

cc) §. 1. hh) *Gloss. Germ. I. P. S. ad Lib. I. art. 67. verb. „Also machen nach ein-*

ander dreyenal über vierzehn Nacht sechs Wochen.“ Manifestum enim est,

dd) *Heineccius Diss. de praescriptione annali iuris Lubecensis* §. 8. lectionem, quam exhibet editio *Gaertneriana* p. 151, in mendo cubare.

ee) *Walchius Abb. vom Nüberger Corp. Tur. Germ. Feud. p. 239.* ii) *V. g. apud Auct. vor. de beneficiis c. 1. §. 14. in de Sencken-*

ff) *Eifenhartus Addit. ad Parisii librum: Grundsatze der deutschen* ed. nouiss. berg *Corp. Tur. Germ. Feud. p. 239.*

gg) *Ius Prou. Siles. Lib. I. c. 28.* pr. in den *Diplom. Beytr. P. III. p. 26.*

Prouinciale mentionem facit, de plena dilatione Saxonica adciendum esse existimauerim. Initium autem huius computationis in causis hereditariis Ius Prouinciale^{ll)} fieri voluit a die post obitum defuncti tricesimo^{mm)}, vt tamen id spatium currere negaret heredibus, legitima ratione impeditis. Quod temperamentum Glossaⁿⁿ⁾ male interpretata est sic, quasi propter eiusmodi causas etiam rerum mobilitium heredes nulla alia praescriptione, nisi tricenaria Saxonica, submouere fas esset; quum tamen tempus illud longissimum, vt supra demonstrauius, ad solos fundos pertineret, atque annalis vsucapio huius generis speciebus non minus, quam aliis, adplicari debuisset, dummodo eius principium demum a momento sublatis impedimenti ductum fuisset. Quem consuetudinis nostrae intellectum genuinum esse, reiue naturae magis adcommodatum, praeter Ius Caesareum^{oo)}, similitudo aliarum legum Germanicarum, eandem aequitatis normam sequutarum^{pp)}, manifeste euincit. Neque tamen benignam hanc interpretationem ad reliquum vsucapionis in rebus mobili-

H 3 bili-

ll) I. P. S. Lib. I. art. 28.

mm) Originem momenti, quod dies a morte tricesimus in iure Saxonico habet, optime inuestigauit Dreyerus Lib. sing. de usu genuino iuris Anglo Saxonici in explicando iure Cimbrico et Saxonico p. 109. sq.

nn) Gloss. Germ. I. F. S. ad c. 13. verb. „Ist es fahrendes Gur, so unzerseheide dies; förder. Entweder der Mann hat sich's unterwunden von Erbes Rechtr — so verwehret er's in Einem Jahre gegen einländischen Leuren; und gegen ausländischen in dreyßig Jahren.“

oo) Ius Caesar. P. II. c. 90. in Corp. Iur. Germ. Senckenb. T. I. p. 62.

pp) Leges et Statuta, Familiae S. Petri a Burcardo, Episcopo Vormariensi, praescripta, n. 6. in Schannati Historia Episcop. Vormar. T. II. p. 45. Ius Prou. Silf. Lib. I. c. 35. dist. 1. in den Dipl. Beyr. P. III. p. 29. Ius Lubec. Lib. III. tit. 6. art. 3. Lib. V. tit. 6. art. 1. Ius Hamburg. P. I. tit. 30. art. 3. P. II. tit. 8. art. 7. P. III. tit. 3. art. 18.

bilibus usum, ex ipsis iuris patrii monumentis §. 4. illustratum, proferre auisim.

§. II.

Absoluta, quae ad veram instituti nostri indolem, qualem antiquitas prae se tulit, spectabat, disputatione, ad magnas illas atque graues, quas sequiori aevo experta est usucapio rerum mobilium Saxonica, vicissitudines nunc progrediamur. Quocirca ante omnia in Glossae ad fontes iuris Saxonici medii conscriptae decreta paullo diligentius inquirendum erit, non quod iam eo, quo haec adcessit, tempore institutum illud a pristina forma defecisse existimem, sed quoniam maximam Glossae in constituendo regendoque fori usu recentior vim fuisse constat. In qua tamen commentationis parte solius Glossae vernaculae rationem habeo, quam etiam hunc locum plenius et adcuratius tractasse latina interpretatione cognoui. Ac primum quidem egregie sententiam nostram adiuuant, quae Glossa de origine totius instituti e iure Romano repetenda passim disputat^{a)}. Vnde fit, ut non solum bonae fidei iustique tituli in usucapionibus necessitatem eodem, quo ius civile, modo definiat^{b)}, sed etiam in rebus ad usucapiendum minus idoneis recensendis eiusdem iuris vestigia pressè sequatur^{c)}. Quid, quod ipsorum temporum Romanorum iuxta Germanica praescriptionum interualla tam diligens ibidem facta legitur mentio^{d)}, ut, quam plerique posterioris aevi interpretes de iure praescriptionum domesticarum e Romanorum praeceptis suppledo

a) Glossa I. P. S. ad Lib. I. art. 29. I. F. S. ad c. 13. et *Iur. Weicbb. Magd.* ad art. 21.

b) Glossa I. P. S. et I. F. S. *dd. ll.*

c) Glossa *dd. ll.*

d) Glossa *dd. ll.* et ad I. P. S. Lib. II. art. 36. 44. atque Lib. III. art. 33.

plendo professi sunt doctrinam, eandem iam Glossae auctoribus placuisse, facile quis sibi persuadere posset, nisi, iisdem in more esse positum, vt, posthabita, quae tunc temporis in ipsis rerum argumentis obtineret, iurisprudencia, consuetudines patrias perpetua legum Romanarum collatione illustrent^{e)}, meminorit. Rerum autem mobilium vsucapio, quaqua hodie patet, nusquam ex articulo Iuris Prouincialis Saxonici eo, cui vulgus interpretum testimonium denunciare solet, id est, Libri primi articulo XXVIII. tam liquido demonstratur, vt in eius auctoritate Glossa vnice adquiescat. Quamquam enim aliquoties, quum in locum de rebus mobilibus vsucapiendis incidit, ad illum articulum prouocat^{f)}, tamen alibi^{g)} eundem ita interpretatur, vt nec ipsi vniuerse, sed potius de quadam dumtaxat vsucapionis specie loqui videatur. Vbi, postquam, sicut saepius, ius Romanum de triennio in vsucapione rerum mobilium recepto adlegauit, hunc in modum pergit: „*Hierwider aber ist der 28. Artikel hieroben? Sage du: er sage dasselbst von den beweglichen Dingen, darzu sich niemand zeuget.*“ Similiter alio loco^{h)} successionem hereditariam disertis verbis distinguit a ceteris titulis, ex quibus rerum mobilium vsucapioni obnoxiarum possessio alicui obvenire potest, dum ait: „*Zum ersten unterscheide das Gut, darin einer geweiß wird, also, dass es entweder fahrende Haab, oder Eigen, oder Lehen ist. Ist es fahrendes oder beweglich Gut, so ist abermal der kläger der gewültigt und darin geweiß entweder von Erbganges Recht,*
oder

e) Vid. Grupenii *Observat. rer. et antiquit. German. et Rom.* Obf. 30. c. 2. p. 502.

f) *Glossa I. P. S.* ad Lib. I. art. 70. et Lib. II. art. 44.

g) *Glossa I. P. S.* ad Lib. I. art. 29.

h) *Glossa I. P. S.* ad Lib. I. art. 70.

oder von gerichtliches Anspruchrechts wegen. In dem ersten Fall verwehret es der eingeweihte in Einem Jahre, vi *supr.* art. 28.“ Quod si semel aliquod Iuris Saxonici caput Glossam induxisset in eam opinionem, vt generalem rerum mobilium vfucapionem eidem iuri propriam admitteret, statuere velimus, malle id de articulo XXXXIII. Libri secundi adfirmare. Ad quem ita commentatur: „Zum andern mag dich ein gut von fremden Leuten ankommen, welche, so sie es in treulichem und redlichem Besitz gehabt, so verwehrest du es nach unsern Rechten in lohr und Tag, als hie siehet. Und dieß ist allermeist zu verstehen von fahrender Haabe.“ Quae tamen interpretatio forte ne ipsi quidem Glossae auctori visa est carere omni dubitatione, quippe qui Ottonem M., vt supra vidimus, narrat occasione controuersiae, de tempore ad rerum mobilium vfucapionem necessario inter Iuriconsultos priscos agitatae, venditori harum rerum legem scripssisse, qua eum, donec viueret, euictionis nomine emtori teneri sanxerit¹⁾. Quum igitur Glossa, vfucapionem bonorum mobilium talem, qualem sequioris aevi interpretes in ius Saxonicum intulerunt, cum vero iuris patrii intellectu aduersa fronte pugnare, ipsa animaduernerit, aut certe ea in re sibi non satis confiterit: manifeste patet ratio, cur eadem Romanae vfucapionis saepius, quam Saxonicae, mentionem fecerit eiusmodi, ex qua perpetuum quoddam institutum significari adpareat.

§. 12.

Quae quum ita sint, haud profecto ex alio fonte, quam ex interpretatione prudentum recentiorum, forensi vsu comprobata, veram

¹⁾ Glossa I. P. S. ad Lib. III. art. 83. et *Iur. Weichb. Magd.* ad art. 30.

ram vfucapionis rerum mobilium Saxonicae hodiernae originem repetere licebit. Cuius prima vestigia detegere mihi vifus sum in notiffimo Lud. Fachfii opere, quod *Differentias iuris ciuilibis et Saxonicis* infcriptit^a). Etenim, fi huic auctori fides eft habenda, iam plures, qui ante eum in iure Saxónico illuftrando verfati funt, interpretes non modo vniuerfalem quamdam bonorum mobilium vfucapionem, eandemque huic iuri propriam, admiferunt, fed etiam eius confuetudinis fundum in articulo Speculi Saxonici XXVIII., quem faepius excitaui, quaerendum effe, vno omnes ore profefli funt. Ipla tamen vfucapionis noftrae exempla, quae ineunte hac aetate reperiuntur, ita funt comparata, vt adhuc ad folam rerum vtensilium, aliorumque bonorum mobilium in hereditate comprehenforum vfucapionem indubitatae antiquitatis pertineant. Quorum vetuffiffima, quod fciam, videntur effe ea, quae in duabus Scabinorum Magdeburgenfium fententiis, fub finem feculi decimi quinti, aut initium fefti et decimi pronuntiatis, necdum in lucem prolatis, ac proinde calci huius commentationis a me adieftis (*Num. I. et II.*), obferuaui^b). Quidquid autem fit, nihilominus Fachfius^c), motus in primis Iuris noftri Prouincialis capite eo, quod Lib. II. art. 44. legitur, aliarum quoque rerum mobilium, praeter hereditarias,

an-

a) Lud. Fachfius *Different. II.* in Zobelii *Differentiar. iur. ciu. et Saxon.* P. II. Diff. 2. n. 4. p. 206.

b) Decerpta funt haec refponfa e Codice LXXXVIII Sententiarum Magdeburgenfium et Halenfium, quarum archetypa Senatus Numburgenfis feruat, exempla vero nonnulla iam Wal-

chius, Vir Ill., in *den Beyträgen zu dem deutſchen Rechte* T. VIII. p. 257. fqq. publici iuris fecit. Eum Codicem, fuma cum diligentia defcriptum, poffederat olim Lauthius, poft cuius obitum ad me peruenit.

c) Fachfius *l. l.* n. 4. et 6. p. 207.

annalem vſucapionem ipſe defendit, poſtquam iam ante eum Zobelius^{d)} ſimilem inſtituto noſtro ambitum ex eadem ratione vindicaverat, adlegata ſimul conſuetudine inueterata, cui extenſiuam articuli XXVIII. interpretationem adceptam refert. Quid, quod *Melch. Klingius*^{e)} in Iure Prouinciali Saxonico ad artis regulas reuocato peculiarem exiſtare voluit titulum: *von Verjährung beweglicher Stücke und fahrender Haabe*, in quo principem locum tenet idem articulus XXVIII. Zobelium certatim ſequuti ſunt plerique iuris patrii interpretes tum aequales, tum recentiores, articulo modo XXVIII., modo XXXXIII., modo vtrique coniunctim inixi. A quo tempore; auctoribus maxime *Fachſio*^{f)}, *Colero*^{g)}, *Heigio*^{h)}, *Matth. Wefenbecio*ⁱ⁾ et *Matth. Berlichio*^{k)}, inualuit trita illa ſententia, qua ius Saxonicum nullas, niſi duas praefcriptionum ſpecies, alteram tricenariam, anno Saxonico auctam, rebus immobilibus et incorporalibus propriam, annalem alteram, in rebus mobilibus receptam, adgnoscere dicitur. Nemo autem luculentius inſtituto noſtro teſtimonium exhibuit, eiusque in foro Saxonico vſum conſtantius propugnauit *Benediſto Carpzouio*^{l)}, cuius vtiq; auctoritati, quidquid circa hanc vſu-

d) Zobelius *Addit. ad Gloſſ. Iar.* d. art. 28. I. P. S. fol. LXXXVI^{b)}. edit quae prodiit a. 1595.

e) *Sächſiſches Landrecht in eine richtige Ordnung gebracht von Melch. Kling.* P. III. p. 139. ſq.

f) *Fachſius l. l.* n. 3. p. 206.

g) *Colerus Deciff. Getm.* P. I. Dec. 20. n. 3.

h) *Heigius Quaest. iur. ciu. et Sax.* P. I. qu. 16. n. II. 12.

i) *Wefenbecius Comm. ad tit. D. de Vſurp. et vſucap.* §. 7. p. m. 745.

k) *Berlichius Concluſſ. practi- cab.* P. II. Concl. 3. n. 43. et Concl. §. n. 17.

l) *Carpzouius Deſinit. forenſ.* P. II. Conit. 3. def. 9.

vsucapionis speciem in ipsis rerum argumentis hodie obtinet, tri-
 buendum videtur. Ita enim ille: „*Ex usitata interpretatione textus*
ille (d. art. 28.) ad quaecumque alia mobilia non hereditaria, item non
tantum ad personam iudicis occupantis, sed cuiuscumque etiam privati pos-
sidentis talia mobilia per annum, regulariter extenditur, secundum Gloss.
in Lib. II. Landr. art. 44. n. 4. in verbis: Welche man, vers. Und
diesz ist aller meist zu verstehen von fahrender Haabe etc.
Quam interpretationem satis probant verba finalia d. art. 28. ibi: Diesz
ist aber geredt von fahrender Haabe. Rectissime igitur sentit
Matth. Colerus ad c. De quarta 4. X. de Praescript. n. 78. et P. I. Dec.
20. n. 16. quod in foro Saxonico regulariter omnia et mouentia, quatenus
bona fide et cum titulo per annum possidentur, dicantur esse praescripta,
adeo, ut possessori deinceps super iis aliqua controuersia in effectu vel uti-
liter moueri non possit. Quod et diferte probatur art. 44. Landr. Lib. II.º
 Cuius vicissitudinis, a vera iuris patrii disciplina quam maxime alie-
 nae, causa proxima quaerenda est in nimia, qua maiores nostri ius
 Romanum prosequuti sunt, veneratione, seculo potissimum XVI. vt
 Io. Ad. Theoph. Kindius^m), Vir Illustris, quem ob multa in me
 collata beneficia honoris gratia nomino, eleganter obseruauit, per
 Constitutionum Electoralium opus ad summum fastigium euecta;
 quae non solum eo valuit, vt legislatio domestica et peregrina quasi
 coactata nouum quemdam et antea inauditum foetum iurisprudentiae
 Romano-Saxonicae excluderet, sed etiam plurimas consuetudines in
 patria

I 2

patria

m) Kindius in *Diss. de origine et usu et auctoritate* (Lipf. 1783. 4.)
fatis Curiae Provincialis Supremae in Saxonia §. 8. not. 4. (in *Chr. Henr. Garrl.*
Saxonia (Lipf. 1773. 4.) §. 23. p. Koechy, *Viri Cl., Thesaurus iuris*
 58. sq. et in *Prol. de Speculi Saxonici Saxonici T. I. Sect. I. p. 150.*)

patria natas, iuris autem Romani propagationi infestas, paulatim oblitteravit. Quam fati iniquitatem experta sunt potissimum medii aevi placita ea, quae, quo minus generalis quaedam latiusque patens rerum mobilium usus iurisprudentiae nostrae sese infinuaret, olim impedimento fuisse, supra (§. 6. 7.) demonstraui. Neque enim tantum testibus Carpzouioⁿ⁾, Bergero^{o)}, Leyfero^{p)} et Ferd. Aug. Hommelio^{q)}, hac aetate prorsus mutata est rei vindicationis ratio antiqua, qua reus, ut auctorem suum nominaret, obligatus ab hoc quouis tempore defendendus fuit, verum etiam regula: *Hand muss Hand wahren*, ut Zobelius^{r)}, Carpzouius^{s)}, Sam. Strykius^{t)}, Bergerus^{v)}, Hommelius^{x)}, Leyferus^{y)} et Kindius^{z)}, Vir Ill., vno ore tradunt, in nostris quidem regionibus pridem in desuetudinem abiit. Quae morum domesticorum conuersio simul hanc vim habuit, ut iam de indole usus capionis Saxonicae adcuratius constituenda, eiusque ad reliquam iuris communis atque

n) Carpzouius *l. l. P. II. Const.* 3. def. 18. n. 9.

o) de Berger in *Oeconom. iur.* Lib. II. tit. 2. th. 34. not. 11. p. 219. ed. Winckler. et in *Diff. de contravindicatione* § 37. (in *Eiusd. Supplem. ad Electa Discipul. forens.* P. II. p. 1827. ed. nouiss.)

p) Leyferus *Cell. prisci iuris Saxonici cum iure Rom. et moribus modernis* Sp. I. §. 25. in *Meditat.* ad D. Vol. XI. p. 397.

q) Hommelius *Diff. de proedria legum Iustinianearum prae iure patrio*

antiquo in foris Germanorum (Lipl. 1739. 4.) §. 7. p. 15.

r) Zobelius *Differenziar. iur. civ. et Sax.* P. II. Differ. 32. n. 14. p. 329.

s) Carpzouius *l. l. P. II. Const.* 26. def. 5.

t) Strykius *Vf. modern. D. Lib. VI. tit. 1. §. 8.*

v) de Berger *Oecon. iur.* Lib. III. tit. 2. th. 6. not. vn. p. 430.

x) Hommelius *l. l. p. 13.*

y) Leyferus *l. l. §. 46. p. 419.*

z) Kindius *Quaestionum forens.* T. II. c. 39.

que Saxonici disciplinam habitu definiendo viri docti diligentius cogitarent. Quocirca quum interpretes nostrates praecepissent, praescriptionem iuris Saxonici, quam pro consuetudine loquendi eo tempore recepta *statutariam* adpellabant, successisse in locum praescriptionis longi temporis, iure communi frequentatae^{aa)}: non potuit non haec doctrina magni esse momenti in primis in ordinanda rerum mobilium vsucapione recens inuenta, quae iam vice praescriptionis trium annorum Romanae fungi visa est^{bb)}. Vnde factum, vt non solum ea, quae ius Romanum atque Canonicum de bonae fidei et iussi tituli in vsucapiendis rebus mobilibus necessitate sanxerunt, plane ad nostram vsucapionem transferrentur^{cc)}, sed etiam bonorum genera ipsa, in quibus ei locus esset, data opera describerentur.

I 3

tur.

aa) Vid. *Addit. ad Fachsii Differ. II.* in Zobelii *Differens iur. ciu. et Sax.* P. II. Diff. 2. n. 9. p. 208. Raucharus *Quaest.* P. II. qu. 28. n. 8. Carpzonius *l. l. P. II. Const. 3.* def. 6. n. 4. Idem *Respons. iur. Elect.* Lib. I. tit. 4. resp. 40. n. 15. et *Deciss. illustr. Sax.* Dec. 223. n. 11. 12. Per. Müllerus *Diff. de praescriptione Saxonica* (Ien. 1681. 4.) Sect. II. th. 2. pr. alique plures.

bb) Quid, quod Hommelius *Rbpsed.* Obs. 208. n. 7. iunct. n. 3. recte monuit, hanc iuris Rom. et Sax. comparationem ad solam rerum mobilium vsucapionem analem pertinere, quam tricenaria praescriptio pro tem-

poris, quod exigit, diuturnitate potius in locum praescriptionis longissimi temporis subrogata sit. Ex qua obseruatione simul pater, nostram vsucapionis speciem esse vnicam, ad quam praescriptionis longi temporis seueritas adcommoari omni ex parte hodiernum possit.

cc) *Addit. ad Fachsii l. l.* in Zobelii *l. l. P. II. Differ. 2. n. 9. p. 208.* Wefenbecius *l. l.* Carpzonius *Definitz forens.* P. II. Const. 3. def. 6. *Io. Batsb. a Wernher Obs. forens.* T. I. P. III. Obs. 4. p. 495. ed. nouiss. Hommelius *Rbpsf. l. l. n. 2. et 7.* et complures alii.

tur^{dd}). Iisdem denique de causis reliquae species, in quibus aut secundum genuina iuris Saxonici principia praescriptio annali breuior vtitata est, aut ex sententia iuris communis omnis praescriptio exulat (quo v. c. res inuentae et furtivae pertinent), separari, et in exceptionum numerum reiici coeperunt^{ee}). Quae tamen singula iuris noui praecepta, quantumuis certa sint et explorata, necdum ex alio fonte, quam ex inueterata fori consuetudine, legum quidem disertarum praesidio destituta, sed vsu quotidiano confirmata, repeti possunt.

Restat, vt, quae nostri instituti in hereditatis petitione causis-que similibus fortuna hac tempestate fuerit, paucis inuestigemus. Vbi ante omnia in memoriam reuocanda est applicatio iuris singularis in *d. art. XXVIII.* traditi ad priuatos homines mature facta, quam supra (§. 3.) obseruauimus. Quae quo minus vnquam dubitationi obnoxia fuisse videtur, eo maiori contentione aliquando disceptatum est inter veteres iuris patrii interpretes de rebus secundum illius articuli normam reapse aestimandis. Etenim *Zobelius*^{ff}) refert, Scabinos Magdeburgenses, nulla inter res mobiles atque immobiles distinctione admissa, ad vtrumque bonorum genus annalem praescriptionem in causis hereditariis adcommodasse. Cuius interpretationis hanc reddit rationem, quod Scabini a simili iudicis circa bona vtriusque generis vacantia potestate, eodem articulo fundata, ad vsucapionem priuati arbitrii duxerint argumentum. Nec desunt exem-

dd) Quae adumbravit Müllerus *J. I. Sect. I. th. 7. iunct. Sect. II. Diff. laud. Sect. II. th. 2.*

ee) Vid. *Carpzouius. I. I. P. II. Const. 3. def. 15. 16.* et Müllerus *Jar. d. art. 28. I. P. §. fol. LXXXVI.*

exempla rerum antiquitus iudicarum, quae Zobelii narrationi fidem vtique faciunt^{gg}). Mox tamen non inepte addit, obfsare huic opinioni verba articuli finalia: „*Dies ist aber geredt von fahrender Haabe,*“ quae quemadmodum regulam ibi propositam ad bona mobilia aperte restringere iudicat^{hh}), ita a Jurisconsultis Lipsiensibus, quos ipse sequi non dubitat, ne de his quidem promiscuae, sed de solis rebus vtenfilibus atque expeditoriis intelligi, reliquam vero hereditatem, quamuis mobilem, sicut vniuersum patrimonium immobile, ex eorumdem sententia iure tricenariae praescriptionis censeri commemoratⁱⁱ). Quo etiam spectant verba Fachfii^{kk}): „*Moderni hanc annalem praescriptionem valde restringunt, siquidem in bonis hereditariis, licet mobilibus, locum ei non tribuant;*“ nec non Carpzovii^{ll}), qui eisdem, quos Fachfius sua aetate *modernos* dixit, *praeticos antiquos* adpellat: „*Praetici antiqui harum prouinciarum praescri-*

scri-

gg) Vid. *Diplomatische Beyträge Erbe unter dreyszig Jahren nicht verschweiger.*“ Quo loco veterum adiecta editionibus Speculi Saxonici Zobelianis P. I. c. 6. dist. 3. et c. 7. dist. 2. 4. ac 5.

hh) Zobelius *Nor. ad d. arr.* 23. litt. c. fol. LXXXVII^b).

ii) Idem *ibid.* f. LXXXVII. Ait autem: „*Nora: Magdeburgenses indifferenter ex hoc textu prouinciare, quod bona mobilia in anno praescribantur, dum sine ratione verbis huius articuli adhaerent. Sed Lipsienses hoc in Erbe non obtinere dicunt, sequuntur textum articuli proxime sequentis, ubi dicitur: dasz sich der Sachse am*

Erbe unter dreyszig Jahren nicht verschweiger.“ Quo loco Erbe puto dici de rebus mobilibus ceteris, praeter vtenfiles et expeditorias, in hereditate existantibus, sicut in *I. P. S.* Lib. I. art. 24. et *Iur. Weicbb. Magd.* art. 26. ed. vulg. f. art. 39. ed. Schott. Vnde simul pater, vulgata articuli sequentis lectionem: *Eigen und Erbe*, pro qua Codices melioris notae habent: *Eigen und Huven*, huic interpretationi ansam praebuisse.

kk) Fachfius *l. l.* n. 4. p. 207.

ll) Carpzouius *l. l.* P. II. Const. 3. def. 9. num. 1.

scriptionem annalem iuris Saxonici valde concordabant, eamque restringebant ad bona triplicia in hereditate defuncti reperta, puta, ad bona utensilia, res expeditorias et cibaria domestica, propter text. in art. 28. Lib. I. Landr.⁶⁶ Quamquam autem negari nequit, iam antiquiorum interpretum pluribus eam sedisse opinionem, ut locum Speculi Saxonici, in quo cardo disputationis versatur, stricte esse adiciendum statuerent: magnopere tamen erraret quis, qui inde, genuinum eiusdem loci sensum eos perspexisse, inferre vellet. Imo peruerso illius acui de iuris Romani prae patriis legibus atque consuetudinibus *περὸς* iudicio Iurisconsultos nostrates etiam hac in quaestione deceptos esse, satis clare indicat ipsum, quod Zobelius adtulit, argumentum: „*Et forte etiam ex illa ratione, quia, si sunt duo statuta de eadem re disponentia, semper illud sequendum est, per quod minus laeditur ius commune; illud vero hereditatem defert usque ad trigagesimum annum.*“ Quae quum ita sint, merito hanc distinctionem improba-verunt Consultationes Constitutionum Saxonicarum^{mm)}, quas Carp-zouiusⁿⁿ⁾, suffragante usu hodierno, sequutus est. Neque tamen promiscuam interpretationem, iure quasi postliminii, ut dixi, in fora nostra reductam, intelligi velim de alia praescriptionis specie, quam qua possessor *titulo singulari* nixus aduersus heredem, non vniuersali iudicio, sed rerum sigillatim existantium *vindicatione* experientem, tueri se possit. E contrario, si possessor aut ipse titulum vniuersalem pro se adleget, seque potius, quam actorem, heredem esse, adfirmet, aut nullo titulo munitus bona pro possessore detineat, nec

^{mm)} Consultationes Constitut. Sax. T. I. P. V. Cap. 22. fol. 118.

ⁿⁿ⁾ Carpzouius l. I. P. II. Constit. 3. def. 9. n. 2. et 4. iunct. def. 10. n. 4.

nec hodie hereditatem mobilem, siue nihil rerum immobilium ei fit admixtum, siue fecus, breuiori, quam tricenariae praescriptioni, qua demum hereditatis petitio excluditur, obnoxiam esse, existimaverim^{oo)}. Cuius diuerfitatis causa quaerenda est in interpretatione praescriptionis tricenariae Saxonicae, itidem inde a seculo XVI. vsu recepta, qua obtinuit, vt, iura resque incorporales, ac proinde etiam ius heredis vniuersale, regulariter nullo, nisi hoc, temporis interuallo et acquiri et amitti intelligantur^{pp)}. Antiquiores autem Iurisconsultos, quos haec ipsa ratio lateret, quantopere torserit vsucapio rerum hereditariarum, exempla tum in commentariis eorum, tum in responsis vetustioribus, passim obuia abunde ostendunt. Quare Zobelius^{qq)}, vt ab hoc exordiar, distinguendum esse putauit inter res mobiles eiusmodi, quae seorsim existunt (quibus tamen solas res vsuales, expeditorias, aliasque similes, proprio quodam iure vten-

oo) Cf. Carpzouius *l. l. P. II. Conf. 3. def. 10.*

pp) Origo huius doctrinae procul dubio repetenda est e *Glossa Germ. I. P. S. ad Lib. I. art. 29. p. 78. ed. Gaertn.* quae forte ipsa praescriptionis longissimi temporis, in iure Romano obuia, rationem habuit, quamquam iam in *Cod. Iur. Feud. Gorlit. c. 33.* in Zepernikii *Miscellaneen zum Lebur. T. I. p. 49. sq.* vestigia consuetudinis, qua res incorporales immobilibus exaequatae sunt, existant. Adcessit sequente aetate auctoritas clarissimorum interpretum, vt Zo-

belii *Nor. ad d. art. 29. litt. a. fol. LXXXVIII. Fachsji Diff. 11. l. I. P. II. Diff. 2. n. 4. p. 206. Coleri Deciss. Germ. P. I. Dec. 20. n. 5. Heigii Quaest. iur. ciu. et Sax. P. I. qu. 16. n. 38. sqq. Berlichii Conclus. practicae P. II. Concl. 8. n. 17. Carpzouii l. l. P. II. Conf. 3. def. 3. n. 9. aliorumque, qui praescriptionis tricenariae fines eadem ratione propagauerunt.*

qq) Zobelius *Addit. ad Gloss. Iur. d. art. 28. fol. LXXXVI. et Nor. ad eund. art. litt. e. fol. LXXXVII^b.*

vtentes, adnumeravit), et eas, quae immobilibus mixtae, aut vt adcessionibus fundorum a tertio possideantur, dum illas dumtaxat, notaeque has, annali spatio vfucapi voluit; adiecta hac ratione: „*transire quaedam cum vniuersitate, quae alias per se non transirent.*“ Eodem modo rem expedire conati sunt auctores additionum, quibus Fachfii opus differentiarum locupletatum est^{rr)}, nec non *Bened. Reinhardus*^{ss)} et *Heigius*^{tt)}; vt taceam complura Collegiorum Saxonicorum responsa, seculo XVI. in eandem sententiam reddita^{vv)}. Grauiusculum autem auctoritatis, quam olim haec opinio nacta est, argumentum praebet vna ex Constitutionibus ineditis, vfucapionem rerum mobilium in hereditate comprehensarum eadem distinctione, quam etiam auctoribus Consultationum, ei praeuiarum^{xx)}, placuisse animaduerti, adhibita definiens, quae vltimum in Adpendice huius Commentationis locum tenet^{yy)}. Nec, si a Wefenbercio

rr) *Additiones ad Fachfii Differentiarum iur. ciu. et Sax. l. l. n. 7. p. 208.*

ss) *Reinhardus P. VI. Differentiarum. apud Zobelium l. l. n. 11, p. 210. sq.*

tt) *Heigius l. l. n. 32-35.*

vv) *V. g. Resp. adiect. Iuris Weicbb. Magd. editioni Zobel. rubr. Wie die Töchter aus dem Lebnug sollen bestattet werden, §. Nachdem ihr aber auch f. CXIII^b. Sententia Scabin. Lips. in Adpend. Operis Zobeliani, cui titulus: Differentiae iur. ciu. et Sax. p. 744. sq. et Res iudicatae in Ge. Beati Sentent. definit. Saxon. de testamentis et successibus p. 673. sq. p. 682. et in Fiusd. Miscellan. Sent. definit. Sax. P. II. de testamentis et successibus p. 402. sq.*

xx) *Consult. Constit. Sax. T. I. P. V. Caf. 22. fol. 118. et in Resolut. Scabin Lips. qu. 128. fol. 203. nec non T. II. P. V. qu. 21. p. 197. Cf. Per. Frideri Mindani Epiz. Consult. Sax. Lib. I. qu. 59. p. 114. sq.*

yy) *In indice Constitutionum ineditarum, quem Christ. Schmiedelii Diff. Elector Augustus, Saxoniae legislator, praef. Car. Ferd. Hommelio habita, huiusque Opusculis P. I. p. 357. sqq. inserta, §. 24. exhibet,*

functi detinet, actiones competant, quibus priuatum quemlibet hereditatis possessorem conuenire licet^{ddd}: nihil aliud ex lege illa sequitur, quam hoc, prudentius quidem omnino agere iudicem, qui in causis hereditariis vel non rogatus citatione edictali vtatur, tum, vt iam ante lapsum temporis, vltucapioni hereditatis praestituti, perpetuum in bonis vacantibus aut faltem herede tempestiue sibi vigilante desitutis ius consequatur, tum vero etiam (quae est citationis maxime in acquirendis rebus vtensilibus expeditoriue vtilitas), vt heredum post annale spatium superuenientium exceptionibus, ab ignorantia alioque impedimento petitis, obuiam eatur; posse autem vtique iure nouo non minus, quam antiquiore^{eee}, iudicem superferre citationis auxilio, si praescriptio ipsum aduersus aliorum petitiones satis tutum praestet. Quod praescriptionis beneficium magistratibus hodiernum integrum esse debet, nisi, quod nulla lege cautum, deteriolem hac in re eorum, quam priuati cuiuscumque possessoris, conditionem factam esse, sumere velimus.

^{ddd}) Kindius *ibid.* p. 397. I. c. 2. §. 30. not. 2. p. 316. meae
^{eee}) Schottus *Institut. iur. Sax.* edit.
Elect. priuati Lib. II. Sect. 4. Membr.

A D P E N D I X.

I.

Scheppen zcu Magdeburgk.

Vnsren fruntlichin grus zcuore. Erfamen besunders guten frunde. So als ir vns czwier parte schrifte symon hondorf an eynem vnd heintze dorffere am andern teile anlangende gesant vnd uns lutterunge dar vff czusprechen gebeten habt x. Sprechen wir Scheppen zcu magdeburgk vff dy selbigitten schrifte zcu eyner lutterunge vor recht. Sintenmal das wir In vorgezeiten vff disse sache recht gesprochen vnd heintzen dorffers eliche huffrauwen, czwier kinder gerechtikeit, nemlichen czwei hundert schog groschen zeugeteilet haben, vnd das solche czwei hundert schog groschen nach orem tode vff oren man heintzen dorffere gekomen vnd gefallen sin. Haben sich denne Claus hesse vnd heinrich hauerkol nach tode peter hauerkols finer kinder vormundschaft vnderczogen, vnd ore guter by sich gehat vnd gehalten, vnd hat heintze dorffere durch bte willen fines wibes sulch gelt by den vormundern etzliche czyt, so dy kinder vnmundigh woren, vngesordert bliiben lassen, das mag deme guanten heintzen dorffere an seinem rechten nicht hinderlich, noch sishedlich gesin. Hat denne heintze dorffere mit symon hondorffes eesiftunge nicht zcu thunde gehatit, Ouch by den eethedingen nicht gewest, vnd der nicht gefulbort, des her sich mit fines eynes hant, als recht ist, vnschuldig machen tharn, vnd hat symon hondorff nach den nehifluorgangen weynachten

czwei hundert alde schog, dy der kinder geweest sin, empfangen vnd vffgehoben, vnd hat om heintze dorffer In dy vffheburge der czwier hundert schog bynnen Iar und dage, als er dy empfangen hatte, In sprache getan, des Im symon hondorff bekente, Alder das hentze dorffer als recht ist zcubringen mochte: So hat sich heintze dorffer an synem rechten nicht vrsümet noch vrsuegen, vnd symon hondorff kan sich denne mit sner vergebunge In sinen schriften berurt kegin vnd widder heintzen dorffere nicht behelffen. von rechten wegen. versigilt mit vnserm Ingesigle.

gelesn tercia in vigilia andree d:fs hat itzliche partt abschriff gebeten.

Den Ersamen Burgermeistere vnde Raetmännern zu Numburg Vnsereu besunderenn guthenn frundenn.

II.

Scheppen zu Magdurg.

Vnsern fruntlichen grufs zuuore. Ersamenn bsundern guten frunde. So ir vns zweyr parte schrifte, Also schuld vnd antwort Erhart flewser an eyne, vnd hanfen taschen am andern teyle anlangend zugesant vnd vns recht dar up zusprechen gebetin habt ic. Sprechen wir Scheppen zu magdurg auf die selbien schrifte vor recht. Sinthemale Erhart flewser In seynen schriften vfbrenget, als er syn eheweib Osanna timpelingin zwor ehe genommenn die eyne tochter gerdruth gnant gehabt, vnd er eyne merliche summe geldes In ere gutere gebracht vnd mit eyinander sich mit alle den gutern, die sie haben, vnd vimmer mehrer gewunnen, vor gericht begabet, Doch mit dem vnder scheyde, das gemelter gerdruten orer tochter, wan die manbar vnd beraten wurde, zwenzigh Rinsche gulden auß den gutern werden solten, vnd als hans tasche sich mit gedachter gerdruten vorehlicht

licht hat, solle seyn weib om dreyßig gulden zu geben geredt haben, vnd
 er also zehen gulden über die zwenzig gulden entsangen, das Erhard
 Flewfer vor eym Rathe solle widder Ingeredt haben, und solichs mit sinen
 wyssen vnde willen auch nicht gescheen, vnd er mit seyme vor eyme
 Rathe betedingt, das irer keynes gesunderte noch geteilte gutere Inns
 haben, vnd seyn weib solle Ire hawfskinder om auch forder nicht be-
 schwern, des er sich mit des Ratsbuche erbewt Nach zubringen, fordert auch
 was flugke hans tasche, die zu gerade horen, noch under sich hat, vnd also
 In seynes weibes tochter munde vorsturban, om folgen zu lasen, vnd das
 hans tasche om soliche gabe der zwenzig gulden aufs dem gerichtes buche
 nicht frien wil, das er Im zu sunderlichen hon smaheit vnd schaden thuet,
 den er auf zehen Rinsch gulden geachtet x. Dar widder hans tasche vor-
 bringet, das Im frau gerdrudt mit wyssen willen vnd fulbort oer mut-
 ter auch irer frunzafft redelich vortrawet und gloubt Ist, vnd In der ehe-
 stiftung beredt, das sy zw Im Ires vsterlichen guts, nemelichen dreyßig
 gulden, die do bey deme techande legen solden, vnd von ores vater hawse
 zwenzig gulden, die or In der Scheppffin buch vormacht vnd vorschrie-
 ben weren, als zw eyner mitteghift Inbringen solte, Dar auf er die ehe
 also bewilliget vnd hat bestiffen lassen, dar legin er seyme weybe an allen
 seynen guteren hundert gulden wolt vorschrieben lassen, vnd er bekennet,
 das er nach dem bylager die dreyßig gulden, die bey deme techande gelegt
 waren, erlanget, do bey Erhart flewfer selber gewesen vnde hofft, das Im
 die zwenzig gulden vom hawse om nach lawt des gerichtes buchs folgen
 sollen, des er sich zueth auf die tedingslute, die bey der ehestiftung gewest
 sijn, vnd er gesteiß Im ouch nichtes von der gerade, die er von seynere
 frauen wegen gefordert hat, danne er die nah tode seynes weibs gnuch-
 lich von sich gegeben, vnd des also Iar vnd tag ane ansprache von seynen
 soigere gebliben x. Ist denne In eheteidingen besprochen das hans taschen
 mit

mit freyem weibe soliche dreyßig gulden, also bey deme techante zu trawer handt nidder gelegt weren, die er Ingenommen vnd entfangen, Auch die zwenzig gulden von ired vater hawse nach lawte des gerichtes Register haben solte, vnd das mit den tedinges lewten, die bey der ehessifftung gewest, bey brengen vnd erweisen konde, muste Im der cleger solich zwenzig gulden ungehindert reichen vnnnd folgen lassen, die wyle Im soliche bezalung der zwenzig gulden nicht gescheen, Darb er Im auch die vormachung Im gerichtes buche nicht abesagen noch vorlassen, Hat auch Erhart Slewser umbe die hinderstelligen stugke der gerade nach lawte seyner schuld In Iare vnnnd tage keyne rechtliche forderung gethann, also hat er sich mit solicher vorlarung darane vorseigen, vnd hans tasihe ist Im auch forder der wegen zu antworten nicht vorpflichtet. von Rechtswegen. Vorsigelt mit vnserm Ingefigell.

Den Ersamen Burgermeystere vnd Rathmanns der stadt Numburg vnsern bsundern guten frunden.

94.

Dieser spruch ist geoffent am dirstag kilianj, hat der antworter tash den spruch gelobet, vnde sliser hat abeschrift vnde bedengliche tzeit gebetin, ist en geben xxxiii tag mit willen des parts.

III.

Constitutio Electoralis Saxonica inedita.

Bewegliche Güter, so in einer Erbschaft sind, wenn dieselben praescribiret werden?

So bewegliche Güter in einer Erbschaft, allda auch unbewegliche vorhanden, vermischet, so werden sie nicht innerhalb lahres und Tages, sondern

dern in dreißig Jahren, Jahr und Tag, praescribiret. So aber die ganze Erbschaft in mobilibus ist, die werden innerhalb Jahres und Tages, Sächsischem Recht nach, verjähret: text. ibi Gloss. addit. et Zobel in art. 28. lib. 1. und also halten es auch die Schöpffenfülle.

Aber nach gemeinen Rechten, wenn gleich die Erbschaft allein in den eiglichen Gütern ist, tamen, quum sit ius vniuersale, non praescribitur petitioni hereditatis, nisi xxx annis: Paull. de Castr. per illum text. in l. 4. C. in quib. causs. cess. long. temp. praescript. et idem. in l. 2. C. de petit. heredi.

Leipzig, Diss., 1797

X 2309032

1078

10474.
15698.

1797, 17.

DE

ORIGINE ATQVE FATIS
VSVCAPIONIS RERVM MOBILIVM
SAXONICAE

COMMENTATIO

PROFESSIONEM IVRIS SAXONICI
ORDINARIAM

A. D. XXIII. M. AVG. A. C. CIOCCCLXXXVII

AVSPICATVRVS

PRAEMISIT

D. CHRISTIANVS GOTTLIEB HAVBOLD

SVPR. CVRIAE PROVINCIALIS ADESSOR IVRIS SAXONICI PROFESSOR
PVBL. ORDIN. ACAD. ELECT. MOGVNT. SCIENTIAR. VTIL
SODALIS

LIPSI AE
EX OFFICINA SAALBACHIA

